3.
hent 3m con. quā
tm ad pm eig par
tem pfnerat et
pbaurat. d. g. qna
si in medio ar.

vbi tantum: vt Aristo. dicit. Et sic non est eadem materia corporis celestis ⁊ elementorū: nisi ſm analogiam. ſm q̄ conueniunt in ratione potentie. ¶ Ad primum ergo dicendum. q̄ Augu. sequitur in hoc opinionem platonis non ponens q̄ntam essentiā. Vel dom. q̄ mā informis est vna vnitate ordinis. sicut oia corpora sunt vnum in ordine creature corporee. ¶ Ad scom dicendum. q̄ si genus consideret physice. corruptibilia ⁊ incorruptibilia nō sunt in eodē genere: ꝓpter diuersum modū potētie in eis: vt dr in. x. metha. Scom aūt logicā ꝯsiderationem est vnus genus oium corpor ꝓpter vnā rōnē corporeitatis. ¶ Ad tertiū dr. q̄ forma corporeitatis non est vna in omnib⁹ corporibus. cum non sit alia a formis q̄b⁹ corpora distinguunt: vt dictum est. ¶ Ad quartum dicēdum. q̄ cum potētia dicat ad actum ens in potentia est diuersum ex hoc ipso q̄ ordinatur ad diuersus actus. sicut visus ad colorem. ⁊ auditus ad sonū. Unde ex hoc ipso mā celestis corpis est alia a mā elemēti: q̄ nō est i potentia ad formam elementi.

¶ Utrum celum empyreus sit ꝯcreatū materie informi. Articulus. III.

339 ABtertius sic ꝓcedit. Videt q̄ celum empyreum non sit ꝯcreatus materie informi. Celum. n. empyreum: si est aliq̄d: opz q̄ sit corpus sensibile. Oē aūt corpus sensibile ē mobile. Celū aūt empyreum nō est mobile: q̄ motus eius deprehēderet per motum alicuius corporis apparentis. Quod minime apparet. Nō ergo celus empireum est aliquid materie informi concreatus. ¶ Preterea. Aug. dicit in. iij. ō tri. q̄ inferiora corpora per superiora quodaꝫ ordine reguntur. Si ergo celū empyreus est quoddā supremū corpus: opz q̄ habeat aliquā influentiā in hec inferiora corpora. Sz hoc nō videt: presertim si ponat̄ imobile: cuꝫ nullum corpus moueat̄ nisi motum. Nō est ergo celus empyreus materie informi ꝯcreatus. ¶ Si dicat̄ q̄ celū empyreum est locus ꝯtemplationis nō ordinatus ad naturales effectus. Cōtra. Aug. dicit in. iiij. de trini. q̄ nos ſm q̄ mente aliquod eternum: capimus nō in hoc mundo sumus. Ex quo pz q̄ ꝯtemplatio mentes supra corporalia eleuat. Nō ergo ꝯtemplationi locꝰ corporeus deputat̄. ¶ Preterea. Inter corpora celestia inuenitur aliquod corpus partim diafanum ⁊ partim lucidum. s. celum sidereum. Inuenit etiaꝫ aliquod celum totum diafanum: q̄ō aliqui minant celum aqueum vel chrystallinum. Si ergo est aliud superius celum: opz q̄ sit totus lucidum. Sed hoc esse non potest: quia sic ꝯtinue aer illuminaretur. nec vnq̄ nox esset. Nō ergo celum empyreum materie informi est concreatum.

¶ Sed ꝯtra est. q̄ō Strabus dicit. q̄ cum dicitur in ꝓin. crea. d. ce. ⁊ ter. celū dicit nō visibile firmamētū: sed empyreum. i. igneum.

¶ Respondeo dicēdum. q̄ celum empyreum nō inuenitur positū nisi per auctoritates Strabi ⁊ Bede. ⁊ iteruꝫ per auctoritatem Basilij. in cuius positione q̄tum ad aliquid cōueniunt. s. q̄tum ad hoc q̄ sit locus beatoꝝ. Dicit enim Strabus. ⁊ etiam Beda. q̄ statim factus angelis est repletus. Basilius etiā dicit in. ij. exaīm. Sicut damnati in tenebras vltimas abigūtur: ita remuneratio ꝓ dignis operibus restaurat̄ in ea luce que est extra mundum ⁊ ibi quietis domicilium sortiuntur. Differūt tamen q̄tum ad rationē ponendi. Nam Strabus ⁊ Beda ponunt celum empyreum ea ratione: quia firmamentum: per q̄ō celum empyreum intelligunt: nō in principio sed secunda die dr factū. Basilius vero ea ratione ponit: ne videat̄ simpliciter deus opus suum a tenebris inchoasse: q̄ō manichei calūniantur: deum veteris testamenti deum tenebrarum nominantes. Ue aūt rationes non sunt multum cogentes. Naꝫ questio de firmamento: quod legitur factus in secunda die: aliter soluitur ab Augu. ⁊ aliter ab alijs sanctis. Questio autem de tenebris soluitur ſm Aug. per hoc q̄ informitas que per tenebras significat̄ nō precessit duratiōe formationem: sed origine. Scom alios vero cum tenebre nō sint creatura aliqua. sed priuatio lucis. diuine sapientie attestat̄: vt ea que produxit ex nihilo. primo in statu imperfectionis instituere ret: ⁊ postmodum ea perduceret ad perfectū. Potest autem conuenientior ratio sumi ex ipsa conditione glorie. Expectat̄ enim in futura remuneratione duplex gloria. s. spūalis ⁊ corporalis: non solum in corporibus humanis glorificandis: sed etiam in toto mundo inouando. Inchoata est aūt spūalis gloria ab ipso mundi principio in beatitudine angelorum: quorum equalitas sanctis promittit̄. Unde conueniens fuit: vt etiam a principio corporalis gloria inchoaret in aliquo corpore: q̄ō etiā a principio fuerit absq̄ seruitute corruptionis. ⁊ mutabilitatis: ⁊ totaliter lucidum: sicut tota creatura corporalis expectatur post resurrectionem futura.

a 345

c 356

LXVI. IIII.

Et ideo illud celum dr empyreū. i. igneū nō ab ardore: sed a splēdore. ¶ Sciendum est aūt q̄ Aug. io. de ci. dei dicit. q̄ Porphyrius discernebat a demonib⁹ angelos. vt aerea loca eē demonuꝫ: etherea vero vel empyrea diceret angeloruꝫ. Sed Porphyrius tamē platonicus celum istud sidereuꝫ. igneū eē existimabat. Et ideo empyreum noiabat vel ethereum: ſm q̄ nomen etheris sumit̄ ab inflāmatiōe. ⁊ nō ſm q̄ sumit̄ a velocitate motus. vt Ari. dicit. Qō ꝓ tanto dictum sit ne aliqs opinet Aug. celū empyreum posuisse: sicut nūc ponit a modernis. ¶ Ad primū ergo dom. q̄ corpora sensibilia sunt mobilia ſm ipm statū mūdi: q̄ per motuꝫ creature corporalis procuratur elementoruꝫ multiplicatio. Sed in vltima ꝯsummatione glorie cessabit corporum motus. Et talem oportuit esse a principio disponē celi empyrei. ¶ Ad scom dom. q̄ satis ꝓbabile est q̄ celuꝫ empyreuꝫ ſm quos dā: cū sit ordinatū ad statū glorie: nō hz influentiā in inferiora corpora. que sunt sub alio ordine: vtpote ordinata ad nālem rerum decursum. Probabilius tn videt dicēdum. q̄ sicut supremi angeli qui assistunt. bīt influentiaꝫ sup medios ⁊ vltimos qui mittuntur: quāuis ipsi nō mittant̄ ſm Dio. ita celum empyreū hz influentiā sup corpora que mouentur. lz ipsum nō moueat̄. Et ꝓp hoc pōt dici q̄ influit in primū celū, q̄ō mouet̄ non aliq̄d transiens ⁊ aduenies per motū: sed aliq̄d fixuꝫ ⁊ stabile: puta virtutē ꝓtinēdi ⁊ causandi: vel aliquid hꝰ ad dignitatē ꝓtinēs. ¶ Ad tertiū dr. q̄ locus corporeus deputat̄ cōtemplationi nō ꝓpter necessitatē. sed ꝓpter cōgruitatē: vt exterior claritas interiori cōueniat. Unde Basilius dicit q̄ ministratoꝝ spūs nō poterat degere in tenebris: sed in luce ⁊ letitia degendi sibi habitū possidebat. ¶ Ad quartū dom. q̄ sicut Basilius dicit in. ij. exaīm. ꝑstat factū esse celū rotūditate ꝯclusum. hīs corpus spissuꝫ ⁊ adeo validū vt possit ea que extrinsecus habent̄ ab interioribꝰ separare. Ob hoc necessario post se regionē relictam carentē luce ꝓstituit: vtpote fulgore qui superradiabat excluso. Sz q̄ corpus firmamēti: ⁊ si sit solidus: est tamē diaphanū. quod lumen non impedit: vt pz per hoc q̄ lumen stellaruꝫ videmus non obstantibus medijs celis. potest aliter dici. q̄ habet lucem celum empyreum non condensatam: vt radios emittat: sicut corpus solis. sed magis subtilez: vel habet claritatem glorie: que nō est conformis cum claritate naturali.

¶ Utrū tps sit ꝯcreatū materie informi. Articulus. IIII.

ABquartū sic ꝓcedit. Videt q̄ tps nō sit cō creatum māe informi. Dic. n. Aug. xj. ꝯfes. ad deū loquens. Duo repio q̄ fecisti carētia tpib⁹. s. māz primā corpalē: ⁊ nām angelicaz. Nō g̃ tps ē ꝯcreatū māe informi. ¶ Preterea. Tps diuidit p diem ⁊ noctē. Sz a principio nec nox nec dies erat: sz postmodū cū diuisit de⁹ lucē a tenebris. Ergo a principio non erat tps. ¶ Preterea. Tps ē nūerus motꝰ firmamenti: q̄ō legit factū sco die. Ergo nō a prici pio erat tēpus. ¶ Preterea. Adot⁹ē prior tpe. Magis igit̄ debebat nūerari iter prio creata q̄ tps. ¶ Preterea. Sicut tps est mēsura extrinseca: ita ⁊ loc⁹. Nō g̃ magis dz cōputari iter prio creata tps q̄ locus.

¶ Sz ꝰ est. q̄ō Aug. dicit super ge. ad lit. q̄ spūalis ⁊ corpalis creatura est creata in principio temporis.

¶ Rndeo dom. q̄ cōiter dicit. q̄tuor eē primo creata. s. māz angelicā: celū empyreū: māz corpalē informē. ⁊ tps. Sz attē dēdū est q̄ ꝰ dictum nō ꝓcedit ſm Aug. opionē. Aug. enī ponit duo prio creata. s. māz angelicā. ⁊ māz corpalē: nulla mētione facta de celo empyreo. Hec autē duo. s. mā angelica ⁊ mā informis pcedūt formatōez nō duratōe. lz nā. Et sic nā pcedūt formatōez: ita ēt ⁊ motū ⁊ tps. Uñ tps nō pt eis nūerari. Procedit aūt pdicta enūeratio ꝰz opionē alioꝝ scoꝝ ponētiū q̄ informitas māe duratiōe pcessit formatōez. Et tūc ꝓ illa duratōe nēcē ē ponē tps aliq̄ō Aliter. n. mensura durationis accipi nō posset. ¶ Ad primū ergo dicēduꝫ. q̄ Aug. hoc dicit ea rōne: qua natura angeli

340

Articulus. III
t Jtulus clar⁹ ex vsu. Le lū imobile.

¶ In corpe gn q̄ facit. primo vñ bēmus celū empireū eē. i. a trib⁹ tñ. z° in quo cōueniunt bi tres: q̄ in fine: ⁊ in quo differūt: q̄ i rōne. 3° libzat eoruꝫ rōnes. 4° rōnē magis ꝯgruaz assignat. 5° ostēdit secūdā ptez exclusiue ꝓpositē: excludēdo augustinū a ponentib⁹ tale celuꝫ: omnia clara sunt.

¶ In rñsiōe ad scōz aduerte q̄ sctus Tho. suā olim in 2° sniaruꝫ. di. 2. q. 2. a. 3° relingt opionē: de negatiōe influētie celi empirei: quā etiā i quoli. 6°. q. ii. reprehendit: q̄re ꝰ dicta amplectere.

Arti. IIII.
t Jtulus clarus.

¶ In corpe tria. primo cōclusionē respōsiuā affirmatiue: cōmuniter dicit: quatuor esse ꝯcreata: scdo ostēdit ꝰ non verificari apud Augustinū: ⁊ sequēter apud Augustinū negatiue respondet q̄sito: tertio ostendit hoc verificari apō alios: omnia clara.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

Qō. LXVII. Articulus. I. Utrū t clarus. ¶ In corpore vna distictio de significatione duplici nomis. s. quo ad primam impositionez: 7 q̄ ad vsum. iuxta vtrūq; mēbrū respōdet questo: iuxta primū negatiue: iuxta z^m affirmatiue.

Articulus. II. Utrū t clarus. ¶ In corpe vna conclusio responsiua negatiue: lux non est corpus: pbat clare: ex trib⁹ motiuis. s. loco: motu: 7 generatione 7 corruptione: 7 clare patent: sine questione.

ca 7 materia informis p̄cedūt origine seu natura tp̄s. ¶ Ad scōm dicēdū. q̄ sicut ꝑm alios sanctos mā erat quodāmodo informis. 7 postea fuit formata: ita tp̄s quodāmodo fuit informe. 7 postmodum formatum. 7 distinctum per diem 7 noctem. ¶ Ad tertiū dicēduz. q̄ si motus firmamenti nō statim a principio incepit: tñc tp̄s q̄ō p̄cessit nō erat numerus motus firmamenti: sed cuiuscūq; primi motus. Accidit enī tempori q̄ sit numerus mot⁹ firmamenti inquātum hic motus est primus motuum. Si aūt esset alius motus primus. illius motus esset tēpus mēsura: q̄ oia mēsurant primo sui generis. Q̄ p̄z aūt dicere statiz a principio fuisse aliquē motū. ad minus ꝑm successionē conceptionū 7 affectionū in mēte aliqua. Motū aūt non est intelligere sine tempore: cum nihil aliud sit tempus q̄z numerus prioris 7 posterioris i motu: ¶ Ad quartum dōm. q̄ inter primo creata cōputant̄ ea que hñt generalem habitudinē ad res. Et ideo cōputari debuit tēpus: q̄ habet rōnem cōmunis mēsure: nō aūt mot⁹: q cōparat̄ solum ad subm mobile. ¶ Ad qntū dōm. q̄ locus intelligit̄ in celo empyreo oia cōtinente. Et q̄ locus est de pmanentib⁹ ꝓcreat⁹ est tot⁹ simul. Tp̄s aūt q̄ō nō est pmanens. ꝓcreatū est in suo principio. sicut etiā modo nihil est accipere in actu de tpe nisi nunc.

¶ De ope distinctionis ꝑm se.

¶ Questio. LXVII.

QOnsequenter ꝓsiderādū est de opere distictionis ꝑm se. Et primo de ope primi diei. Secōo de ope secūde. Tertio de ope tertie.

¶ Circa primū q̄runt̄ q̄tuor.

Primo vtruz lux ꝓprie in spūalib⁹ dici possit. Secūdo vtrū lux corporalis sit corp⁹. Tertio vtruz sit qualitas. Quarto vtrū ꝓueniens fuit prima die fieri lucem.

¶ Utrū lux ꝓprie in spūalib⁹ dicat. Arti. I. 341

AD primū sic ꝓcedit. Videt̄ q̄ lux ꝓprie in spūalib⁹ dicat̄. Dicit.n. Aug. iiij. sup gen. ad litt. q̄ i spūalib⁹ melior 7 certior lux est. Et q̄ tp̄s nō sic dicit̄ lux q̄ō lapis: sed illud ꝓprie: hoc figuratiue. ¶ Preterea. Dio. iiij. cap. de di. no. ponit lumen inter noia itelligibilia dei. Noia aūt itelligibilia ꝓprie dicunt̄ in spūalib⁹. Ergo lux proprie dr̄ in spūalib⁹. ¶ Preterea. Apls dicit ad eph. v. Omne q̄ō manifestat̄ lumē ē. Sz manifestatio magis ꝓprie est in spūalib⁹ q̄z in corporalibus. Ergo 7 lux.

¶ Sz z̄ est q̄ Ambro. i li. de tri. ponit splēdorē inter ea que de deo metaphorice dr̄. ¶ Rñdeo dōm. q̄ ō aliquo noie dupl̄r ꝓuenit loq. Uno mō ꝑm primā eius impōnez. Alio mō ꝑm vsum nois: sicut p̄z in noie visionis: q̄ō primo impositū ē ad significādū actū sensus visus. Sz ꝓp dignitatē 7 certitudinē hui⁹ sensus extē sum est hoc nomen ꝑm vsum loquētiū ad oēm cognitionē alioz sensuū. Dicimus.n. vide q̄o sapit: vel q̄o redolet: vl̄ q̄o ē calidū. Et vlterius etiā ad cognitionē itellect⁹. Ez illud Mat. v. ca. Beati mūdo corde: q̄m ipsi deū videbūt. Et sil̄r dōm est ō noie lucis. Nam primo q̄dē est istitutū ad significādū id q̄ō facit manifestatione in sensu visus. Postmodū aūt extensum est ad significādū oē illō q̄ō facit manifestationez ꝑm quācūq; cognitionē. Si ergo accipiat̄ nomē lumis ꝑz suā primā ipōnē. metaphorice in spūalib⁹ dicit̄: vt Ambro. dicit. Si aūt accipiat̄ ꝑm q̄ ē in vsu loquētiū ad oēm manifestationē extēsuz: sic ꝓprie in spūalib⁹ dicit̄. Et p̄ p̄z responsio ad obiecta.

¶ Utrū lux sit corpus. Arti. II. 342

ABscōm sic ꝓcedit. Videt̄ q̄ lux sit corpus. dicit.n. Aug. in li. ō li. ar. q̄ lux in corpib⁹ primū tenet locū. Ergo lux est corp⁹. ¶ Preterea. Tbs dicit q̄ lumē est spēs ignis. Sz ignis est corp⁹. Ergo lumē est corp⁹. ¶ Preterea. Ferri itersecari. 7 reflecti est ꝓprie corpoz. Hec aūt oia attribuunt̄ lumini vel radio. Cōiungunt̄ etiā diuersi radij. 7 separant̄: vt Dio. dicit. ij. ca. ō di. no. Quod etiā videt̄ nō nisi corporib⁹ ꝓuenire posse. Ergo lumen est corpus.

¶ Sed ꝓtra. Duo corpa nō ꝑfit simul eē i eodē

loco. Sed lumen est simul cum aere. Ergo lumen non est corpus.

¶ Rñdeo dōm: q̄ impossibile est lumē eē corpus. Quod quidē apparet triplr̄. Primo quidem ex parte loci. Nā locus cuiuslibet corporis est alius a loco alteri⁹ corporis: nec est possibile ꝑm nām duo corpora esse simul in eodē loco qualiacūq; corpora sint: q̄ contiguū recipit distinctionē in situ. Secūdo apparet idē ex rōne motus. Si enī lumē esset corpus illuminatio eēt motus localis corporis. Nullus aūt motus localis corporis pōt eē in instāti: q̄ oē q̄ō mouet̄ localr̄ necesse est q̄ pri⁹ ꝓueniat ad mediū magnitudinis q̄z ad extremū. Illuminatio aūt fit in instāti. Nec pōt dici q̄ fiat in tēpore imperceptibili. Quia in paruo spacio possz tēpus latere: i magno aūt spacio: puta ab oriēte in occidentem tp̄s latere nō posset. Statim enī cū sol est in puncto orizontis illuminat̄ totum hemisperiū vsq; ad punctū oppositū. Est etiā aliud cōsiderandū ex parte motus. Quia omne corpus hz motū nāle z determinatum. Motus aūt illuminationis est ad oēm partez nec magis ꝑm circulū q̄z ꝑm rectitudinez. Uñ manifestū est q̄ illuminatio non est motus localis alicuius corporis. Tertio apparet idē ex parte generationis 7 corruptionis. Si enīz lumē esset corpus: q̄ñ aer obtenebrescit p absentiaz luminaris: sequeret̄ q̄ corpus lumis corrumperet̄: 7 q̄ materia eius acciperet aliā formam. Quod nō apparet: nisi aliqs dicat etiaz tenebras eē corpus. Nec etiā apparet ex quamā tantū corpus q̄ō replet mediū hemisperiū quotidie generet̄. Ridiculū est et dicere q̄ ad solā absentiā lumiaris tm̄ corp⁹ corrūpat̄. Si quis etiā dicat q̄ nō corrūpit̄: hz simul cū sole accedit 7 circūfert̄: qd dici poterit ō hoc q̄ ad interpositionē alicui⁹ corpis circa candelā tota domus obscurat̄. Nec videt̄ q̄ lumen congregeēt̄ circa candelā: q̄ nō apparet ibi maioz claritas post q̄z afi. Quia ergo oia hec nō solū rōni: hz sensui etiā repugnāt: dōm est q̄ ipossibile est lumē eē corp⁹. ¶ Ad primū ergo dōz q̄ Aug⁹. accipit lucē pro corpe lucido in actu .s. pro igne: q̄ō inter quatuor elemēta nobilissimū est. ¶ Ad scōz dōz q̄ Ari. lumē nominat ignē in ꝓpria mā: sic ignis in mā aerea dr̄ flāma: 7 in mā terrea dicit̄ carbo. Nō tñ est multum curādū de eis exēplis q̄ Ari. inducit in libris logicalib⁹: q̄z iducit ea vt ꝓbabilia ꝑm opinionē alioz. ¶ Ad tertiū dōz q̄ oia illa attribuunt̄ lumini metaphorice: sic ēt possent attri-

25z a

buī calori. Q̄z.n. mot⁹ localis est nāl̄r primus motuū: vt ꝓbatur in. viij. phy. vtimur noib⁹ ptinētib⁹ ad motū localē in alteratiōe 7 in oibus moribus: sic ēt nomē distātie deriuatli est a loco ad oia ꝓria: vt dī i. x. me.

¶ Utrū lux sit q̄litas. Ar. III.

ABtertiuz sic ꝓcedit. Videt̄ q̄ lux nō sit q̄litas. Q̄is eniz q̄litas ꝑmanet in subto: etiā postq̄z agēs discesserit: sic calor in aq̄ postq̄z remouetur ab igne. Sz lumē nō remanet in aere recedēte luminari. Ergo lumē nō est q̄litas. ¶ Preterea. Q̄is q̄litas sensibilis habet ꝓriū: sicut calido ꝓriat̄ frigidū: 7 albo nigrū. Sz lumini nihil est ꝓriū. Tenebra.n. est p̄uatio luminis. Ergo lumē nō ē q̄litas sensibilis. ¶ Preterea. Causa est potior effectu. Sed lux celestiū corpoz causat formas subales in istis inferioribus⁹: dat ēt eē spūale coloribus: q̄ facit eos visibiles actu Ergo lux nō est aliq̄ q̄litas sensibilis: hz magis subalis forma aut spiritualis.

¶ Sz z̄ est q̄ō Bama. dicit in lib. ij. q̄ lux ē q̄dā q̄litas.

¶ Rñdeo dōm q̄ qdā dixerūt q̄ lumē in aere nō hz eē nāle: sic color in pariete: hz eē intentiōale sicut similitudo coloris in aere. Sz hoc nō pōt esse ꝓp duo. Primo qdē q̄ lumē denoiat aerē. Fit enim aer luminosus in actu. Color vo non denoiat ip̄m. Nō.n. dī aer colozatus. Scōo q̄ lumē hz effectū in nā. Q̄z p radios solis calefiūt corpora. Intentiones aūt nō causant trāsmutatiōes nāles. Alij vo dixerunt q̄ lux est forma subalis solis. Sed hoc etiā apparet ipossibile ꝓp duo. Primo qdē q̄ nulla forma subalis est p se sensibilis: q̄ō qd est: est obz intellect⁹.

¶ In corpore tria iuxta tres opiniones duas extremas. p⁹ est tenētiū lumē intentionē. z^a tenentiū lucē subam 343 7 me^am. s. esse q̄litatē actiuam ꝓtez corp⁹ lucēs ex se. Quo ad p^m duo. p^m opio lumen nō hz eē nāle: sz intentiōale. z^m: sz. p̄. q̄z ōnoiat z^o q̄z causat effectus nāles.

¶ Dic aduerte q̄ Sco. in. z. d. 13. Et Egi. in. z. de ania. 7 in. z. sen. di. 13. tenēt lumen ītētiōale eē hr̄e. Et ad p^am rōnē. S. T. dic̄ Sco. q̄ maioz nō est neccia sz va in multis p accīs: q̄z non habem⁹ denominatiua ꝓpa. Ad 2^m vo negat maiorē. Affert āt Sco. rōnē p se Z. S. T. difficilē: lumen recipit̄ in organo visus. q̄ hz eē intētionale. Añs ꝓbat auctoritate Auerroys in de sensu 7 sensato. Et Arist. ibidē ponētis lumen in trinsecū oculo. ꝓña probat̄. q̄z sensil^e positū supra sensuz non cāt sensationē.

¶ Ad hoc breuiter videt̄ mihi dōz: q̄ eē lumīnis neq; est eē pure ītētiōale: neq; nāle: vt distinguit̄ Z intētionale: sz ē eē alti⁹ ꝓbabēs in se virtualr̄: 7 id

T kk

quod spectat ad esse naturale et intentionale. Ita q̄ est vtrūq; t neutrū. Et alterū. ſ. naturale vt San. Tho. dic. Neutrū quidē q; nō habet eē nāle. qō distinguit contra intentionale. i. esse naturale sic materiale: quēadmodū sensibilia obiecta sensuū habēt: que ob suam materialitatē sentiri nō possunt posita supra sensus p̄z se: q; sensus nō est receptiuus nisi specierum sine materia.

19. arg: a Nec habet eē intētionale: vt distinguitur cōtra nāle: quia .i. nō est tm̄ intentio rei sensibilis: sed res ipsa sensibilis. Nec deficit a cōplemento essendi: quod natum est in natura conuenire quiditati lucl: quēadmodum intentio albedinis nō habz esse illud quod natuz est in natura cōuenire qōgderatēē albedinis. Utrūq; vero q; hoc ostendit efficacia eius: recipitur enim in organo: t non impedit: imo facit sensationez. ergo habet quod est intentionis Causat rursus transmutatōes reales in reb⁹ inanimatis calefaciendo ⁊c. 508 ergo habet qō est esse naturalis. Alteruz autem. ſ. naturale q; hoc esse altius in quo lumē prehabz quod est vtriusq; naturale esse illi⁹ est: vt subiectū ostendit. Esse siquidē naturale alicui⁹ quiditatis ab intentionali eiusdē in subiecto differunt: vt patet in oībus inductiue. Subiectū aūt lucis t luminis idez est. ſ. dyaphanū in q̄tū huiusmodi. Sz qm̄ hoc eē est spirituale valde. ideo habet etiā id qō est intentionis: t hoc ex eadem radice venit: q; organū visus est eiusdē nature cuz eius subiecto: q; dyaphanū est: vt patet in de sensu t sensato: t vt dicit in. iij. de aia. Lux autē est p̄m se visibilis. Scō. quia ipole ēvt id qō est forma substātialis in vno sit forma accidentalis in alio: q; forme substantiali p̄ se ꝓuenit cōstituere in specie. Uñ semp t in oibus adest ei. Lux aūt nō est forma substantialis aeris. Aliogn ea recedēte corrūpere. Uñ non pōt eē forma subalis solis. Bicendū est q̄ sicut calor est q̄litas actiua. ꝓñs formā substātialez solis: vel cuiuscūq; alteri⁹ corporis a se lucentis: si aliqō aliud tale est. Cuius signū est q; radij diuersarū stellarū habent diuersos effectus p̄z diuersas naturas corporum. ¶ Ad primum ergo dicendū q; cū qualitas ꝓsequat formā substātialem diuersimode se hz subm ad receptionē qualitatis: sicut se habet ad receptionē forme. Cum enim mā perfecte recipit formā firmiter stabilit etiam qualitas ꝓñs formam: sicut si aqua cōuertat in ignē. Cū vo forma substātialis recipit imperfecte p̄m inchoationē quādā: q̄litas ꝓñs manet qdē aliq̄diu sed nō semper. sic̄ pz in aqua calefacta: que redit ad suam nām. Sz illumiatio nō fit per aliquā trāsmutatiōez māe ad susceptionē forme substantialis: vt fiat quasi inchoatio aliqua forme. Et ideo lumen non remanet nisi ad p̄esentiā agentis. ¶ Ad secundum dicendum q; accidit luci q; non habeat ꝓtrariū inq̄tū est qualitas naturalis primi corpis alterantis: q̄ō est a cōtrarietate elongatū. ¶ Ad tertiuz dicendum q; sicut calor agit ad formam ignis quasi instrumēta liter in virtute forme subalis: ita lumē agit quasi instrumēta liter in virtute corporum celestium ad producēdas formas substātiales: t ad hoc q; faciat colores visibiles actu inq̄tum est qualitas primi corporis sensibilis.

¶ Utrum conuenienter lucis productio in prima die ponatur. Articulus. IIII.

AD quartum sic proceditur. Uidetur q; inconuenienter lucis productio in prima die ponat. Est enim lux qualitas quedam: vt dictum est. Qualitas autem cum sit accidens non habet rationem primi: sed magis rationez postremi. Non ergo prima die debz poni productio lucis. ¶ Preterea. Per lucez distinguitur nox a die. Hoc autez fit per solem: qui ponit fact⁹ die quarta. Ergo nō debuit poni productio lucis p̄ria die. ¶ Preterea. Nox t dies fit per circularem motum corpis lucidi. Sed circularis motus est propius firmamēti: quod lucēs: nisi qz q̄lz lux agit in virtute illi⁹ corpis ex q̄ fluit. sic. n. iux diuersitatē corpoz erit diuersitas actionum. 343

¶ Ad p̄ē dom̄ q; gegd sit de cālitate lucl ex stellis ad ppositū distinguere suffic. q; lucē sēg corp⁹ lucens. ꝺtigit z'. ſ. q̄ ad ager t q̄ ad eē: t q; dato q; lux sequat quo ad vtrunq; sit tm̄ corp⁹ lucēs ex se: t illō sit solū sequitur tm̄ ad agere qōlibet corpus lucēs: qm̄ lux imbibit in eo: t agit p̄m ppietatē ei⁹: t ide est q; lux lune hz ppriū effectū: q̄uis sit a sole. Ex hoc igit q; lux sequit cuiuslibet corpis lucētis ppietatē q̄ ad agere: vt pz in radys diuersarū stellarū hūtib⁹ diuersuz effectū iuxta eaz diuersitatem. signū habet. q; lux sequit quo ad eē t quo ad agere simul corp⁹ lucēs ex se tanq̄ p̄m subiectū.

gitur factū die secūda. Ergo nō debuit poni in prima die ꝓductio lucis distinguētis noctē t die. Si dicat q; intelligit de luce spūali. Cōtra. lux que legit facta prima die facit distinctionē a tenebris. Sz nō erāt in principio spūales tenebre: quia ēt demones fuerūt a principio boni: vt supra habitū est. Nō ergo prima die debuit poni ꝓductio lucis. 323 324

¶ Sz contra. Id sine quo nō pōt eē dies: oportuit fieri in prima die. Sz sine luce nō pōt esse dies. Ergo oportuit lucē fieri prima die.

¶ Rñdeo dōm: q; de ꝓductiōe lucis est duplex opio. Augu. n. videt dicere q; nō fuerit conueniens Moysē ptermisisse spūalis creature ꝓductionē. Et ideo dicit: q; cuz dr̄ in princi. cre. de. celū t ter. per celū intelligit spūalis natura adhuc informis. p̄ terrā aūt intelligit mā informis corpalis creature. Et q; nā spiritualis dignior est q̄z corpalis fuit prius formāda. Formatio igit spūalis nāe significat in ꝓductione lucis: vt intelligat de luce spūali. Formatio .n. nature spiritualis est per hoc q; illuminat vt adhereat verbo dei. Alijs aūt videtur q; sit ptermissa a Moyse ꝓductio spiritualis creature. Sed hui⁹ rationē diuersimode assignāt. Basilius enim dicit. q; Moyses principiū narrationis sue fecit a principio qō ad tempus pertinet sensibiliū rerū. Sed spūalis natura. i. angelica ptermittit: q; fuit añ creata. Chrysostomus autem assignat aliā rationē: q; Moyses loquebat rudi populo: qui nihil nisi corpalia poterat capere: quē etiā ab idolatria reuocare volebat. Assumpsissent aūt idolatrie occasionem si ꝓposite fuissent eis alique sube supra oēs corporeas creaturas. Eas. n. reputassent deos: cū etiā proni essent ad hoc q; solē t lunā t stellas colerēt tanq̄ deos: qō eis inhibetur deutro. iiij. Premissa aūt fuerat circa creaturam corporalem multiplex informitas. Una quidē in hoc q; dicebat terra erat inanis t vacua. Alia vero in hoc q; dicebat tenebre erāt sup faciē abyssi. Necessariū āt fuit: vt informitas tenebrarū primo remouerēt p̄ lucis ꝓductionē ppter duo. Primo qdē q; lux: vt dcm̄ est: est q̄litas primi corpis. Uñ p̄m eā primo fuit mundus formandus. Scōo ppter communitatez lucis. Cōmunicāt. n. in ea inferiora corpora cū superioribus. Sicut aūt in cognitione ꝓcedit a cōmunioribus: ita etiā in operatiōe. Mā pri⁹ generat viuū q̄z aial: t aial q̄z homo: vt dicit in lib. de gnōne aialiū. Sic ergo oportuit ordinē diuine sapiētie manifestari: vt pria inter opera distinctiōis ꝓduceretur lux tāq̄z primi corpis forma t tāq̄z cōmunioz. Basilius tamen posuit tertiā rationem quia per lucem alia omnia manifestantur. Pōt t quarta ratio addi que in obj̄ciēdo est tacta: quia dies nō pōt esse sine luce. Unde oportuit in prima die fieri lucem. ¶ Ad primuz ergo dicendū: q; p̄m opinionē que ponit informitatem materie durationē p̄cedere formationem opz dicere q; materia a principio fuerit creata sub formis substantialibus. postmodū vero fuerit formata secundum aliquas conditiones accidentales: inter quas primū locum obtinet lux. ¶ Ad secundum dōm: q; quidā dicunt lucem illā fuisse quandā nubē lucidaz: que postmodū facto sole in materiaz p̄eiacentem redijt. Sz istud nō est ꝓueniēs. Qz scriptura in principio genē. cōmemorat institutionez nāe: que postmodū pseuerat. Uñ non debet dici q; aliquid tunc factū fuerit qō postmodū esse desierit. Et ideo alij dicunt: q; illa nubes lucida adhuc remanet t est cōiuncta soli vt ab eo discerni nō possit. Sz p̄m hoc illa nubes supflua remaneret. Nihil autē est vanum in operibus dei. Et ideo alij dicunt q; ex illa nube formatū est corpus solis. Sed boc etiam dici non potest si ponatur corpus solis nō esse ō natura quatuor elementoz: sed esse incorruptibile per naturā. Quia p̄m hoc materia eius nō potest eē sub alia forma. Et ideo est dicendū: vt Biony. dic. iiij. ca. de diuinis no. q; illa lux fuit lux solis: sed adhuc informis quātū ad hoc q; iam erat substātia solis: t habebat virtutez illuminatiuam in cōmuni: sed postmodum data est ei specialis t 337 343

Articu. V. Iuxta clarius.

¶ In cōpe duo. primo respōdetur secundum Augustinum. secundo apud alios: et iuxta vtranq; opinionem affirmative. Sz differētia est. q; p̄mo modo lux supponit p̄o luce spirituali. secūdo vero p̄o corpozale. Prima responsio. lux cōuenienter primo fit: quia nature spiritualis informitas primo debuit formari: et ea non debuit taceri. Quo ad scōm duo. primo arguit oppositz secunde partis prime tripliciter. Tū quia illa fuit añ creata apud Basil. Tū quia apud Chrysost. quia occasio idolatrie. Tum quia rudis populus docebat. secundo ponitur secunda responsio quadrupliciter probata. Tum quia lux est primi corporis forma. Tuz quia communi oz. Tum quia est manifestatiua ceterarum. Tuz quia dies non poterat eē sine luce. 5 arg: 337

+ opi. s. tho.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

Q. LXVIII. Articulus. I.

Jtu lus cla rus.

¶ In corpe duo principaliter. primo premittit duo generalia documenta Aug. primū. q̄ veritas salutifere scripture. secundū. q̄ nulla opinio īmobilit attribuat illi. secundo respondet questo iuxt tres opiniones de firmamēto. scilz. q̄ aut celuz sydereum compositum ex elementis. Aut celum sydereum corpus simplex t hoc vel vnuz elementoz̄um: vel quinta essentia: aut superior pars aeris in qua nubes subdistinctione t conclusione bi membri. Sic ordo dicendum dicat ordinē tenpozis firmamēti uz primo modo potest dici secunda die factum secunduz substantiā. Nō autem secūdo. Idem autē est iudiciuz de tertio: sed secūduz formationē alia quā fcm dicit. Si vo dicat ordinē nāe pōt dici fm subaz 2ª die factū: quocūq̄z mō sumatur. Prima ps pz: q̄z firmamētū p mō ē aposituz. 2ª. q̄z forte simpliciuz corpoz̄ ptinēt ad productionē p die factā. scōm mēbz̄ pz ex se.

determinata virt⁹ ad particulares effectus[e]. Et fm hoc in pductiōe hui⁹ lucis distincta est lux a tenebris q̄tū ad tria. Primo q̄dez q̄tū ad cām fm q̄ in suba solis erat cā lumis: in opacitate aūt terre causa tenebrarū. Scōo q̄tū ad locuz: q̄ in vno hemisperio erat lumen: in alio tenebre. Tertio q̄tū ad tps: q̄ in eodē hemisperio fm vnā partez tpis erat lumē: fm aliā tenebre. Et hoc est q̄d dicit. Lucē vocauit diē t tenebras noctē. ¶ Ad tertiū dōz q̄ Basili⁹ dicit lucē t tenebras tūc fuisse p emissionez t cōtractionē luminis: t nō p motū. ¶ Sz cōtra hoc objicit Aug. q̄ nulla rō eēt hui⁹ vicissitudinis emittēdi t retrahēdi luminis: cuz boies t aialia nō eēnt: quoū vsibus hoc deseruiret. Et ꝓterea hoc nō hz nā corpoz̄is lucidi: vt retrahat lumen in sui presentia: q̄ miraculose pōt hoc fieri. In prima āt institutiōe nāe nō querit miraculuz: q̄ qd nā rerū habeat: vt Aug. dicit. Et ideo dōz est q̄ duplex est mot⁹ in celo. Un⁹ cōis toti celo qui facit diē t noctem. Et iste videt institut⁹ primo die[f]. Ali⁹ aūt est qui diuersificat p diuersa corpa. Scōz quos motus fit diuersitas dierū adinuicē: t mensiū t annorū. Et iō in prima die fit mentio de sola distinctione noctis t diei: q̄ fit per motū cōez. In quarta aūt die fit mentio de diuersitate dieruz t tempoz̄ū t annoz̄ū: cū dicit vt sint in tempora t dies t annos. Que q̄dē diuersitas fit p motus proprios. ¶ Ad quartū dōz q̄ ꝑz Aug⁹. infoꝛmitas nō precedit formationē duratiōe. Vel opz dicere q̄ p lucis pductionē intelligat formatio spūalis creature: non q̄ est p gloriā pfecta: cum qua creata nō fuit: q̄ que est per gratiā perfecta: cū qua creata fuit: vt dicum est[f]. Per hāc ergo lucē facta est diuisio a tenebris. i. ab infoꝛmitate alteri⁹ creature nō formate. Sed si tota creatura simul formata fuit: facta est distinctio a tenebris spūalib⁹: nō q̄ tūc eēnt: q̄ diabolus nō fuit creatus malus: q̄ quas deus futuras prenidit[g].

¶ De opere scōe diei. Questio. LXVIII.

Deinde considerandū est de opere scōe diei. ¶ Et circa hoc quaruntur quatuoꝛ. Primo. vtrum firmamentū sit factū secūda die. Secundo. vtrū alique aque sint supra firmamentū. Tertio. vtrū firmamētū diuidat aquas ab aquis. Quarto. vtrum sit vnum celum tm̄ vel plures.

¶ Utrum firmamentum sit factum secunda die. ¶ Articulus. I.

Ad primū sic pceditᵗ. Videt q̄ firmamentū nō sit factū scōa die. Dicit enim geñ. i. Vocauit deus firmamentū celum. Sed celū factū est ante omnem diez: vt patet cū dicit. in principio creauit deus celū t terrā. Ergo firmamentū nō est factum scōa die. ¶ Preterea. Opera sex dierū ordinant fm ordinē diuine sapiētie. Non conueniret aūt diuine sapiētie: vt posterius faceret q̄d est naturaliter prius. Firmamentū aūt est naturaliter pri⁹ aqua t terra: de quib⁹ tm̄ fit mētio ante formationē lucis: que fuit prima die. Nō g̃ firmamētū factū est scōa die. ¶ Preterea. Omne q̄d est factū per sex dies formatuz est ex mā prius creata ante oēm diez. Sed firmamētū nō potuit formari ex materia preexistente: q̄z sic essz gnābile t coꝛruptibile. Ergo firmamētū nō est factū scōa die.

¶ Sed contra est quod dicitur gene. i. Dixit deus. Fiat firmamentū. Et postea sequitur. Et factū est vespere t mane dies scōs.

¶ Respondeo dicendum q̄: sicut Augustinus docet: in hui⁹ questionib⁹ duo sunt obseruanda. Primo quidem vt veritas scripture incōcusse teneatur. Secundo cum scriptura diuina multipliciter exponi possit: q̄ nulli expositioni aliquis ita precise inhereat: q̄ si certa ratione constiterit hoc esse falsum: q̄ aliquis sensum scripture esse asserere presumat: ne scriptura ex hoc verbo ab infidelibus derideatur t ne eis via credendi precludatur. Sciendum est ergo q̄ hoc q̄ legitur: firmamentum secūda die factuz dupliciter intelligi potest. Uno modo de firmamento in quo sunt sydera. Et

fm hoc oportet nos diuersimode exponere secundum diuersas opiniones hominum de firmamento. Quidam enim dixerunt firmamentum illud esse ex elementis compositum: Et hec fuit opio Empedoclis qui dixit: ideo illud coꝛpus indissolubile eē: quia in eius compositione lis non erat: sed amicitia tantū. Alij vero dixerunt firmamentū esse de natura quatuoꝛ elementoꝛū: non quasi ex elementis compositum: sed quasi elementuz simplex. Et hec opinio fuit Platonis: qui posuit coꝛpus celeste esse elementum ignis. Alij vero dixerūt celum non esse de natura quatuoꝛ elementoꝛuz: sed esse quintū coꝛpus: preter quatuoꝛ elemēta. Et hec est opinio Aristo. Secundum igit primam opinionez absolute posset concedi q̄ firmamentum factum fuerit secunda die: etiā secundum suam substantiam. Nam ad opus creationis pertinet producere ipsaz elementorum substantiam. ad opus autem distinctiōis t ornatus pertinet formare aliqua ex p̄existētibus elementis. Secunduz vero opinionem Platonis ~~non~~ est conueniens q̄ firmamentū credat fm suam substātiam esse factum secunda die. Nam facere firmamentum fm hoc est producere elementum ignis. Productio aūt elementoꝛum pertinet ad opus creationis fm eos qui ponunt infoꝛmitatem materie tempoꝛe precedere formationez[e]: quia forme elemētoꝛ sunt que primo aduenīūt materie[e]. Adhuc autem minus fm opinionem Aristote. poni potest q̄ firmamentum fm suam substantiam sit secunda die productū fm q̄ per istos dies successio tempoꝛis designatur. Quia celum: cum sit fm suam naturaz incoꝛruptibile: habet materiam: que non potest subesse alteri forme. Unde impossibile est q̄ firmamentuz sit factuz ex materia prius tempoꝛe existente. Unde pductio substantie firmamēti ad opus creatiōis pertinet. Sed aliqua formatio eius fm has duas opiniones pertinent ad opus secunde diei: sicut etiam Diony. dicit. iiij. ca. de diui. no. q̄ lumen solis fuit informe in primo triduo: t postea fuit in quarta die formatuz[e]. Si autem per istos dies non designetur tempoꝛis successio: sed solū oꝛdo nature: vt Aug. vult[e]: nihil prohibebit dicere fm quācūq̄z harum opinionum formationem fm substantiā firmamenti ad secundā diem pertinere. Potest autem t alio modo intelligi: vt per firmamentum quod legitur secunda die factuz non intelligatur firmamentū illud in quo fixe sunt stelle: sed illa pars aeris in qua condensant nubes. Et dicitur firmamentum propter spissitudinez aeris in parte illa. Nam quod est spissum t solidum dicitur esse coꝛpus firmum ad differentiam coꝛpoꝛis mathematici: vt dicit Basilius. Et secundum hanc expositionez nihil repugnans sequitur cuicūq̄z opinioni. Unde Augustinus. secundo super genesim ad literam: hanc expositionem cōmendans dicit. Hanc considerationem laude dignissimā iudico. Qō. n. dixit neq̄ē ꝺ fidem: t in promptu posito documento credi potest. ¶ Ad primū ergo dicendum: q̄ secundum Chrysosto. primo Moyses summarie dixit quid deus fecit premittens. in principio creauit deus celum t terraz. postea p partes explicauit: sicut si quis dicat. Hic artifex fecit domuz istam: t postea subdat. primo fecit fundamenta: postea erexit parietes. tertio superposuit tectuz. Et sic non oportet nos aliud celum intelligere. cum dicitur in principio creauit deus celum t terram: Et cum dicitur: q̄ secunda dies factuz est firmamentum. Potest etiā dici aliud esse celuz quod legitur in principio creatum: t quod legitur secunda die factum. Et hoc diuersimode. Nam secunduz Augustinuz celum quod legitur primo die factum est natura spiritualis informis. Celum autez quod legitur secunda die factum est celum coꝛporeum. Secundum vero Bedam t Strabum celum quod legitur primo die factum est celuz empyreuz. Firmamentum vero quod legit secunda die factum est celum sydereum. Secundum vero Damasce. celum quod legitur prima die factum est quoddam celum sphericum sine stellis: de quo philosophi loquuntur: dicentes ipsum esse nonam speram t mobile primum: quod mouetur motu diurno. Per firmamentum vero factum secunda die intelligitur celū sydereum. Secundum autem aliam expositionem: quam Augusti. tangit: celum prima die factum est etiam ipsum celum sydereum. Per firmamentum vero secunda die factum intelligitur spacium aeris: in quo nubes condensantur: quod etiam celum equinoce dicitur. Et ideo ad equiuocationem designanter dicitur. Vocauit deus firmamentum celum: sicut t supra dixerat. Vocauit lucem diem: quia dies etiam pro spacio vigintiquatuoꝛ horaruz ponitur. Et idem est in aliis obseruandum: vt raby Moyses dicit[e].

¶ Ad scōz t tertiū pz solutio ex supdictis[e].

Articulus. II. Jtus clarus.

346 ¶ In corpe duo principaliter. primo respondet questiõi an est affirmatiue auctoritate scripture. secundo questioni quid est. idest. quid sint ille aque. Et quo ad hoc tria facit. ꝑmo tractat an sint spirituales an corporales inter Origenez ⁊ Basilium: concludens corporales. respõdet secundo tripliciter iuxta tres opiniones de firmameto. iuxta Platonem q̃ sint de natura elementari: iuxta Aristotelem q̃ sint de quinta essentia dyaphane: iuxta equocationem firmamẽti q̃ sint aque pluuiales ⁊c. Tertio excludit errorẽ dicẽtium vapores aqueos supra sydera eleuari quinq; rõnib⁹: vt patet in littera.

¶ Utrũ aque sint supra firmamentum. Articulus. II.

AVidetur q̃ aque non sint supra firmamentuz. Aqua enim ẽ nãlr grauis. Locus aũt ꝓprius grauis nõ est esse sursuz: sed soluz deorsuz. Ergo aque nõ sũt supra firmamẽtũ. ¶ Preterea. Nãlr aqua est fluida. Sz qõ est fluidũ nõ pót consistere super corpus rotundũ: vt experimento pz. Ergo: cũ firmamẽtuz sit corpus rotũdũ: aqua nõ potest esse supra firmamentũ. ¶ Preterea. Aqua: cũ sit elemẽtũ: ordinaẽ ad generationẽ corporis mixti: sicut imperfectũ ordinaẽ ad perfectũ. Sed supra firmamentũ non est locus mixtionis: sed supra terrã. Ergo frustra aqua esset super firmamentũ. Nihil aũt in operibus dei est frustra. Ergo aq̃ nõ sunt supra firmamẽtũ.

¶ Sed ꝯ est qõ dicit̃ gen̄. j. q̃ diuisit aquas que erant supra firmamentuz ab his que erant sub firmamento.

¶ Respõdeo dicendũ: q̃ sic dicit Aug. ij̃. sup gen̄. ad lit. maior est scripture huius auctoritas: q̃ omnis humani ingenij capacitas. Unde qũo ⁊ quales aque ibi sint̃: eas tñ ibi esse minime dubitamus. Quales aũt sint ille aque non eodẽ modo ab oibus assignaẽ. Origẽ. enim dicit: q̃ aque ille que sup celos sunt: sunt spũales substãtie. Unde in psal. dicit̃. Aque q̃ sup celos sunt laudẽt nomẽ dñi. ⁊ Danieℓ. iij̃. Benedicite aque omnes que super celos sunt domino. Sed ad hoc respondet Basilius in. ij̃. exam̃. q̃ hoc nõ dicit̃ eo q̃ aque sint rõnales creature: sed quia consideratio earũ ꝓdenter a sensu abũdantius contẽplata glorificationez perficit creatoris.

Unde ibidem dicit̃ idem de igne ⁊ grãdine ⁊ huiusmodi. de quibus cõstat q̃ non sunt rõnales creature. Dicẽdũ est ergo q̃ sunt aque corporales: sed quales aque sint opz diuersimode diffinire ꝑm diuersam de firmamento sententiã. Si enim per firmamentũ intelligaẽ celũ sidereum: qõ ponit̃ esse de nã quatuor elemẽtorum̃: pari rõne ⁊ aque que super celos sunt 345
eiusdem nature poterunt credi cum elementaribus aquis. Si aũt per firmamentũ intelligaẽ celum sidereuz: qõ non sit de natura quatuor elementorum̃: tunc ⁊ aque ille que sunt supra firmamentũ: non erunt de natura elementarium aquarũ. Sed sicut ꝑm Strabum dicit̃ celum empyreum: idest igneũ ꝓpter sol̃is ꝓ splendorem: ita dicetur aliud celũ aqueũ ꝓpter solã diafanitatẽ: quod est supra celuz sidereũ. Posito etiam q̃ firmamentum sit alterius nature ꝓeter quatuor elementa: adhuc potest dici q̃ aquas diuidit: si per aquã nõ elementuz aque: sed materiã informẽ corporum intelligamus: vt Augu. dicit super gene. ad lit. contra Manicheos: quia ꝑm hoc quicquid est iter corpora diuidit aquas ab aquis. Si autez per firmamentũ intelligaẽ pars aeris: in qua nubes condensant̃: sic aque que supra firmamentũ sunt: sunt aque que vaporabiliter resolute supra alti quã partẽ aeris eleuant̃: ex quib⁹ pluuie generant̃. Dicere enim q̃ aque vaporabiliter resolute eleuent̃ supra celum sidereũ: vt quidã dixerunt: quoz opinionẽ Augu. tangit in secũdo super gen̄. ad lit. est omnino impossibile. Tũ ꝓpter soliditatẽ celi. Tũ ꝓpter regionem ignis mediã: que huiusmodi vapores cõsumeret. Tũ q̃ loc⁹ quo ferunt̃ leuia ⁊ rara est infra concauũ orbis lune. Tũ etiã: q̃ sensibiliter apparet vapores non eleuari: vsq; ad cacumina quorũdã montiũ. Qõ etiã dicunt de rarefactione corporis in infinitũ: ꝓpter hoc q̃ corpus est in infinitũ diuisibile vanũ est. Non enim corpus nãle in infinitũ diuidit̃ aut rarefit: sed vsq; ad certũ terminũ. ¶ Ad primũ ergo dicẽdũ: q̃ quibusdã videt̃ rõ illa soluẽda ꝑ hoc q̃ aq̃ q̃uis sint nãlr graues: virtute tñ diuina super celos ꝓtinent̃. Sz hãc solutionẽ Augu. excludit. ij̃. li. sup gen̄. dicẽs: q̃ nũc quẽadmodũ deꝰ istituit nãs rerũ cõuenit q̃rere: nõ qd in eis ad miraculũ sue potẽtie velit opari. Uñ alr dõz est: q̃ ꝑm duas vltimas opiones de aqs ⁊ firmamẽto pz solutio ex ꝓmissis. Scõz aũt primã opinionẽ oz ponere aliũ ordinẽ in elementis q̃ Ari. ponat: vt q̃dã aq̃ spisse sint circa ter

rã: q̃dã vo tenues circa celũ: vt sic se habeant ille ad celũ: sicut iste ad terrã. Uel q̃ per aquã intelligaẽ mã corpoz: vt dictũ est̃. ¶ Ad scõz etiã patet solutio ex ꝓmissis ꝑm duas vltimas
o opiones. Scõz vo primã rñdet Basilius dupliciter. Uno mõ: qz nõ ẽ necessariũ: vt oẽ q̃ in concauo apparet rotundũ: sit etiã supra rotundũ: ꝫ cõuertũ. Scõo qz aque que sunt supra celos nõ sunt fluide: ꝫ q̃si glaciali soliditate extra celũ firmate. Uñ ⁊ a quibusdã dicuntur celũ chrystallinũ. ¶ Ad tertiũ dõm q̃ ꝑm tertiam opinionẽ aque sunt supra firmamentum vaporabiliter eleuate ꝓpter vtilitatem pluuiarum. Secundum vero secundam opinionem aque sunt supra firmamentum. idest. celũ totũ dyaphanũ absq; stellis. Quod quidam ponunt primũ mobile: quod reuoluit to
509 tum celum motu diurno: vt operetur per motum diurnuz continuitatem generationis̃: sicut celum in quo sunt sydera per motũ qui est ꝑm zodiacũ operatur diuersitatez generatiõis ⁊ corruptionis per accessum ⁊ recessum: ⁊ ꝑ diuersas virtutes stellarum. Secundum vero primã opinionẽ aque sunt ibi: vt Basilius dicit. ad contemperandũ calorem celestiũ corpozum. Cui⁹ signũ acceperunt aliqui: vt Augustinus dicit: q̃ stella saturni ꝓpter vicinitatem aquarũ superiorũ est frigidissima.

¶ Utrum firmamẽtũ diuidat aquas ab aquis.

347 ABtertiũ sic ꝓcedit̃. Articu. III. Uidetur q̃ firmamentum non diuidat aquas ab aquis. Unius enim corporis ꝑm speciem est vnus locus naturalis. Sed omnis aqua omni aque est eadẽ specie: vt dicit phylosophus. Non ergo aque ab aquis sunt distinguende secundum locuz. ¶ Si dicaẽ q̃ aque ille que sunt supra firmamentũ sunt alterius speciei ab aquis que sunt sub firmamento. Contra. Ea que sunt secundum speciez diuersa non indigent aliquo alio distinguente. Si ergo aque superiores ⁊ inferiores specie differunt: firmamentum eas abinuicem nõ distinguit. ¶ Preterea. Illud videtur aquas ab aquis distinguere: qõ ex vtraq; parte ab aquis contingitur: sicut si aliquis paries fabricetur in medio fluminis. Manifestum est autem q̃ aque inferiores non pertingunt vsq; ad firmamentum. Ergo non diuidit firmamentũ aquas ab aquis.

¶ Sed cõtra est quod dicitur genesis primo. Fiat firmamentum in medio aquarum: ⁊ diuidat aquas ab aquis.

¶ Rñdeo dõm q̃ aliqs considerãdo superficieten⁹ litteraz geñ. posset talẽ imaginationẽ ꝯcipere ꝑm quorũdã antiquoruz phorũ positionẽ. Posuerunt. n. qdã aquã qõdã infinitum corpus: ⁊ oiuz aliorz corpozũ principiũ. Quã qdẽ imẽsitatẽ aquaruz accipe posset in noie abyssi: cũ dicit̃ q̃ tenebre erant sup faciẽ abyssi. Ponebãt etiã q̃ istud celũ sensibile: qõ videm⁹: nõ cõtinet infra se oia corporalia: ꝫ est infinituz aquarũ corpus supra celũ. Et ita posz aliqs dicere q̃ firmamentũ celi diuidit aquas exteriozes ab ags interiozib⁹. i. ab oibus corporib⁹ q̃ infra celuz ꝯtinent̃: quorũ principiũ aquã ponebãt. Sz qz ista positio ꝑ veras rõnes falsa deprehendi
tur: nõ est dõz hũc eẽ itellectũ scripture. Sz cõsiderandũ est q̃ Moyses rudi populo loq̃batur. Quoz imbecillitati cõdescendẽs illa solũ eis ꝓposuit q̃ manifeste sensui apparent. Oẽs aũt quãticũq; rudes terraz ⁊ aquã eẽ corpa sensu deprehendunt. Aer aũt nõ ꝓcipitur ab oibus eẽ corpus: in tantũ q̃ etiã qdã ꝓbi aerẽ dixerũt nihil eẽ: plenuz aere vacuũ nominates. Et iõ Moyses ỏ aq̃ ⁊ terra mẽtionẽ facit exꝑssaz. aerẽ aũt nõ exꝑresse nominat: ne rudib⁹ qõdã ignotũ ꝓponeret. Ut tñ capacib⁹ veritatem exꝑimeret: dat locũ intelligẽdi aerẽ: significãs ipsuz q̃si aq̃ annexũ cũ dicit: q̃ tenebre erãt sup faciez abyssi. Per qõ daẽ intelligi sup faciẽ aque esse aliq̃ corpus dyaphanũ: qõ est subm lucis ⁊ tenebraruz. Sic igit̃ siue ꝑ firmamẽtũ intelligamus celũ: in quo sunt sydera: siue spaciũ aeris nubilosuz cõ
uenienter dicit̃ q̃ firmamẽtũ diuidit aquas ab aquis ꝑm q̃ ꝑ aquã mã informis significaẽ:

Articu. III. Jtus clarus.

¶ In cõpe duo. primo tractat quandã falsam opinionem. zo respondet quẽ sito tripliciter.

¶ Quo ad primuz refert opiniones in duobus punctis. ꝑmum. q̃ sit corpus infinitum. secunduz. q̃ celum non contineat omnia: ꝫ quasdam partes illius ifiniti: ⁊ applicat ꝑmũ ad abissuz et secunduz ad aquas ab ags: ⁊ forte fuit ista opio taletbis. Deinde improbat dupliciter. in se gdez qz ꝫ est falsuz. ergo. In radice vero qz supficies littere non est vt iacet accipienda: ga rudi populo ⁊c. cui⁹ signũ est de aere tacito: ⁊ tñ insinuato.

¶ Quo ad scõz aque dupliciter materia informis vel corpus dyaphanũ ꝑmo modo saluatur quomodolibet sumendo firmamẽtũ vt in ꝓcedente articulo Aug. dixit. zo vo mõ dupliciter iuxt̃ firmamẽtũ vt ꝑ celo iter dyaphana vtrinq; vel ꝑ aere nubiloso inter superiorẽ ⁊ inferiorẽ partẽ eiusdẽ: ⁊ vtrãq; dyaphanã ⁊ hãc ags cõtiguã ⁊ aquarũ noie ꝓpẽsaz.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

Artic. IIII. Itulus t clarus.

¶ In cõpe duo. primo discordiam iter Chrysostomũ ⁊ Basilium quo ad vnum vel plures celos. secũdo iuxta diuersas acceptiões nũerat eos.

¶ Quo ad discordiaz: qz ille vnuz: ꝟ multos: in voce tamen tñ dissonãt: qa equiuocant dũ ille totum: iste ptes respicit.

¶ Quo ad scõz. celi nomen distinguit in tres significatiões. s. ꝓprie: pticipative. ⁊ metaphorice. Proprie ⁊ primo mõ tres celi. Totaliter lucidũ. Totaliter dyaphanũ: ⁊ partim vtrũq;. Proprie et pticipatiue secundo modo: etiam tres apõ Damascenum aereum sydereum ⁊ suppmũ: sed hic vtit celi nomine participatiue in ꝓmo: et proprie in religs. apud Rabanũ pticipatiue ⁊ ꝓprie septẽ. Igneum olimpiuz ethereum aereũ sydereuz aqueũ ⁊ empireũ. Metaphorice vel sancta trinitas vnum: vel bona diuina in celis: vel tria genera supernaturalis visiõis: corporalis imaginaria ⁊ intellectiua.

348.

vel ꝑm q̃ omnia corpora dyaphana sub omni ꝓueniẽtia aq̃rum intelliguntur. Nam celũ sydereum distinguit corpora inferiora dyaphana a superioribus. Aer vero nubilosus distinguit superioris aeris partẽ in qua generantur pluuie ⁊ hꝰ impressiones ab inferiori parte aeris: que aque cõnectitur: ⁊ sub nomine aquarum intelligitur. ¶ Ad primũ ergo dicendũ q̃ si ꝑ firmamẽtũ intelligatur celũ sydereũ: aque superiores nõ sunt eiusdẽ spẽi cum inferioribꝰ. Si aũt per firmamẽtũ itelligaẽ nubilosus aer: tunc vtreq; aque sunt eiusdez speciei: ⁊ deputanẽ tunc duo loca aquis non eadez ratione: sed locus supior est locus generationis aquarũ. locus autẽ inferior est locus quietis earz. ¶ Ad scõz dõm q̃ si accipiãtur aque diuerse ꝑm speciẽ: firmamentum dicitur diuidere aquas ab aquis: non sicut causa faciens diuisionẽ: sed sicut terminus vtrarũq; aquarum. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ q̃ Moyses ꝓpter inuisibilitatẽ aeris ⁊ similiũ corporũ: oia huiꝰ corpora sub aque noie cõprehendit. Et sic manifestuz est q̃ ex vtraq; parte firmamẽti qualitercũq; accepti sunt aque.

¶ Utrum sit vnum celum tm̃.

¶ Articulus. IIII.

AD quartũ sic ꝓcedit. Videt q̃ sit vnũ celũ tm̃. Celũ. n. cõtra terram diuidit: cũ dicit: in ꝓncre. deꝰ celũ ⁊ terrã. Sz terra est vna tm̃. Ergo ⁊ celum est vnũ tm̃. ¶ Preterea. Oẽ qđ constat ex tota sua mã est vnũ tm̃. Sed celũ est huiꝰ: vt probat phs in. ij. de celo. Ergo celum est vnũ tm̃. ¶ Preterea. Quicqd dr̃ de pluribꝰ vniuoce dr̃ de eis ꝑm vnã rõnẽ cõez. Sz si sunt plures celi: celũ dicitur vniuoce de pluribꝰ: qz si eguoce nõ ꝓprie dicerent plures celi. Oz ergo si dicũt plures celi q̃ sit aliqua ratio cõis ꝑm quã celi dicant. Hanc igitur nõ est assignare. Non est ergo dicendum q̃ sunt plures celi.

¶ Sz cõ est qđ dr̃ in ps. Laudate eũ celi celoꝝ.

¶ Rñdeo dõz q̃ circa hr̃ eẽ q̃dã diuersitas iter Basi. ⁊ Chry. Dicit. n. Chryso. nõ eẽ nisi vnũ celũ: ⁊ q̃ pluraliter dr̃. celi celoꝝ. hoc est ꝓpter ꝓprietatẽ lingue hebree: in qua cõsuetuz est: vt celũ solũ pluraliter significeẽ: sicut sunt etiã multa noia in latino que singulari carent. Basilius autem ⁊ Damascenus sequens eũ dicunt plures esse celos. Sed hec diuersitas magis est in voce q̃ in re. Nam Chryso. vnũ celũ noiat totũ corpus qđ est supra terram ⁊ aquã. Nam etiã aues que volãt in aere dicuntur ꝓpter hoc volucres celi. Sz qz in isto corpore sunt multe distinctiones: ꝓpter hoc Basilius posuit plures celos. ¶ Ad distinctionẽ ergo celoꝝ sciendã considerandũ est q̃ celuz tripliciter dicit in scripturis. Q̃nq;. n. dicit ꝓprie ⁊ naturaliꝛ. Et sic dicit celũ corpus aliqđ sublime ⁊ luminosuz actu vel potẽtia ⁊ incorruptibile ꝓnãm. Et ꝑm hoc ponunt tres celi. Primũ totaliter lucidũ: qđ vocant empyreũ. Secundũ totaliter dyaphanũ: qđ vocant celum aqueũ ⁊ chrystallinũ. Tertiũ partim dyaphanũ ⁊ partim lucidũ actu: qđ vocãt celũ sydereũ. Et diuidit in septẽ spheras. s. in spherã stellarũ fixarũ: ⁊ septẽ spheras planetarũ: que possunt dici septẽ celi vel septẽ sphere. Scđo dicit celũ per participationẽ alicuiꝰ ꝓprietatis celestis corpis. s. sublimitatis ⁊ luminositatis actu vel potentia. Et sic totũ istud spaciũ: qđ est ab aquis vsq; ad orbem lune. Damascenꝰ ponit vnũ celũ nominãs illud aereũ. Et sic ꝑm eum sunt tres celi: aereũ: sydereũ: ⁊ aliud superius: de quo intelligit q̃ ap'is legit raptꝰ vsq; ad tertiũ celũ. Sed qz istud spaciũ ꝓtinet duo elemẽta. s. ignis ⁊ aeris: ⁊ in vtroq; eoꝝ vocatur supior ⁊ inferior regio. ideo istud celũ Rabanꝰ distinguit in q̃tuor: supmã regionẽ ignis noians celũ igneũ: inferiorẽ ꝛo regionẽ celuz olimpiũ ab altitudine cuiusdã montis: qui vocatur olimpus. Supremã vero regionẽ aeris vocauit celum ethereum propter inflãmationem. inferiorem vero regionem celum aereũ. Et sic cum isti quattuor celi tribus superioribus connumerantur: fiunt in vniuerso secundum Rabanum septem celi corporei. Tertio dicitur celum metaphorice. Et sic quandoq; ipsa sancta trinitas dicit celuz ꝓpter eius spiritualẽ sublimitatem ⁊ lucez. De quo celo exponitur diabolum dixisse. Ascendam in celum. i. ad equalitatem dei. Quandoq; etiã spiritualia bona in quibus est sanctoꝝ remuneratio ꝓpter eoꝝ eminentiam celi nominantur: vbi dicit. Merces vestra multa est in celis: vt Augu. exponit. Quandoq; ꝛo tria genera supernaturalium visionum. s. corporalis imaginarie ⁊ intellectualis tres celi nominantur. De quibus August. exponit: q̃ Paulus est raptus vsq; ad tertiũ celum. ¶ Ad primuz ergo dicendũ: q̃ terra se habet ad celuz vt centrum ad circũferentiã. Circa vnum autez centrum possunt esse multe circũferentie. Unde vna terra existente multi celi ponũtur. ¶ Ad secundũ dõm: q̃ ratio illa procedit de celo ꝑm q̃ importat vniuersitatem creaturaruꝫ corporalium. Sic enim est vnũ celum tantũ. ¶ Ad tertium dicenduz: q̃ in omnibus celis inuenit cõmuniter sublimitas ⁊ aliqua luminositas: vt ex dictis patet.

¶ De ope tertie diei. Q. LXIX.

Deinde considerandus est de opere tertie diei. ¶ Et circa hoc quaruntur duo. Primo de congregatione aquarum. Secundo de productione plantarum.

¶ Utrum aquarum congregatio conuenienter dicatur facta tertia die.

Articulus. I.

349

AD primum sic proceditur. Videt q̃ aquarum congregatio nõ conuenienter dicat facta tertia die. Ea enim que facta sunt prima ⁊ secũda die verbo factionis exprimunt. Dicit enim. Dixit deus: fiat lux: ⁊ fiat firmamentum. Sed tertia dies condiuiditur duabus primis. Ergo opus tertie diei debuit exprimi verbo factionis: ⁊ non solũ verbo congregatiõis. ¶ Preterea. Terra prius vndiq; erat aquis coopta. Propter hoc enim inuisibilis dicebatur. Non erat ergo aliquis locus super terraz in quo aque congregari possent. ¶ Preterea. Que non sunt continuata adinuicem non habent vnum locum. Sed non omnes aque habent adinuicem continuitatem. Ergo non sunt omnes aque congregate in vnum locum. ¶ Preterea. Congregatio ad motuz localem ꝓtinet. Sed aque naturaliter videnẽ fluentes ⁊ ad mare currentes. Non ergo fuit necessarium ad hoc diuinũ preceptum adhiberi. ¶ Preterea. Terra etiã in principio sue creationis nominatur cum dicitur. in principio creauit deꝰ celum ⁊ terram. Inconuenienter ergo dicit tertia die nomẽ terre impositum.

¶ Sed in contrariũ sufficit auctoritas scripture.

¶ Respondeo dicẽdum: q̃ hic oportet aliter dicere ꝑm expositionem Augu. ⁊ aliorum sanctorum. Augu. enim in omnibus his operibus nõ ponit durationis ordinem: sed solũ originis ⁊ nature. Dicit enim creatam naturam spiritualez informẽ: ⁊ naturã corporalẽ absq; omni forma: quã dicit primo significari nomine terre ⁊ aq̃: non qz hec informitas formationem precesserit tempore: ꝟ origine tm̃. Neq; vna formatio ꝑm eũ precessit aliam duratione: sed solũ nãe ordine. Secundũ quẽ ordinẽ necesse fuit vt primo poneret formatio suꝑme nãe. s. spũalis: ꝓ hoc q̃ legit prima die lux facta. Sic aũt spũalis nã ꝑminet corporali: ita supiora corpora ꝑminent inferioribus. Uñ secũdo loco tangit formatio supiorum corpoꝝ cum dicit. Fiat firmamentũ. Per qđ intelligit impressio forme celestis in mãm informẽ nõ prius existẽte tẽpore: sed origine tm̃. Tertio vero loco ponit impressio formarũ elementariũ in mãm informẽ: nõ tẽpore: ꝟ origine precedẽtem. Uñ per hoc q̃ dicit. congregent aque ⁊ appareat arida: intelligit q̃ mãe corpo rali impressa est forma substãtialis aque: ꝓ quaz cõpetit sibi talis motus ⁊ forma subalis terre: ꝓ quã competit sibi sic videri. Sed ꝑm alios sanctos in his opibus etiaz ordo durationis attendit. Ponunt enim q̃ informitas mãe tpe precessit formationẽ: ⁊ vna formatio aliam. Sed informitas materie secunduz eos non intelligit carentia

Qõ. LXIX. Articulus. I. Itulus t clarus est.

¶ In cõpe duo. Primo respondet secũdũ Augustinum. Secũdo secundũ alios sanctos: differunt siquidem in ordine nature vl' temporis: taz comparando informitatez ad formationem: q̃ vnã formationem ad aliaz. Et rursus differunt: quia ille spũales et corporales: isti ad corporales tm̃ se extendunt. Juxta tres igitur informitates et tres formationes tria vtriq; dicũt. Sed ꝓmo Augustinꝰ duo. Celum. i. naturaz angelicã ⁊ materiaz informẽ corpoream: formataz luce: fiat lux: ⁊ forma celesti: fiat firmamentum: ⁊ forma elementari. congregẽtur aque: omia ordine nature. Alij vero tria: celum aquam ⁊ terram prius tempore: ⁊ primo die celum formatuz luce ⁊ tẽpore. secundo aquã distinctione et ordine: fiat firmamentuz. tertio terram distinctione a mari ⁊ visibilitate. congregentur aque.

337

aliqui ponit alia celi significatioz :S. Sanctos viros exponẽtes illud sicut in celo, et in terra.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

omnis forme: quia iam erat celū ⁊ aqua ⁊ terra: que tria nominantur tanꝯ manifeste sensu perceptibilia. Sed intelligitur informitas materie carentia debite distinctionis ⁊ consūmate cuiusdaꝫ pulchritudinis. Et ꝑm hec tria nomina posuit scriptura tres informitates. Ad celum enim: quod est superius: pertinet informitas tenebrarum: quia ex eo est origo luminis. Informitas vero aque: que est media: significat noīe abyssi: qz hoc nomē significat quādā imensitatē inordinataꝫ aquarū: vt Augustin⁹ dicit contra Faust. Informitas vero terre tangit in hoc quod dicit ꝙ terra erat inanis ⁊ invisibilis: per hoc ꝙ erat aquis cooperta. Sic igitur formatio supremi corporis facta est prima die. Et quia tempus sequit motū celi. tempus autez est numerus motus supremi corporis: per huiusmodi formationē facta est distinctio temporis: noctis. s. ⁊ diei. Secundo vero die formatū est mediū corpus. s. aqua: per firmamentū accipiens quandā distinctionē ⁊ ordinē: ita ꝙ sub nomine aque etiā alia cōprehēduntur. vt supra dcm̄ est. Tertia vero die formatū est vltimū corpus. s. terra: per hoc ꝙ discooperta est aquis: ⁊ facta est distinctio in ifimo: que dicit terre ⁊ maris. Hīs satis cōgrue sicut informitatē terre expresserat dicēs: ꝙ terra erat invisibilis vel inanis: ita eius formationem exprimit per hoc ꝙ dicit. Et appareat arida. ¶ Ad primū ergo dicendū: ꝙ ꝑm August. ideo in opere tertie diei non vtit scriptura verbo factionis. sicut in precedētibus operibus: vt ostendat ꝙ superiores forme. s. spirituales angelor ⁊ celestius corpor sunt perfecte in eē ⁊ stabiles. forme vero inferior sunt imperfecte ⁊ mobiles. Et ideo per ꝙgregationē aquarum ⁊ apparentiā aride impressio taliū formarū designat. Aqua enī est labiliter fluxa: terra stabiliter fixa: vt ipse dicit in. ij. sup genī. ad lit. Secundū vero alios dicendū est ꝙ opus tertie diei est perfectū ꝑm solū motum localē. Et ideo non oportuit ꝙ scriptura vteret verbo factionis. ¶ Ad secundū ꝓz solutio ꝑm August. quia nō opz dicere ꝙ terra primo esset cooperta aquis ⁊ postmodū congregate: sed ꝙ in tali congregatione fuerunt pducte. Secundū vero alios tripliciter respondet: vt August. dicit. i. super gene. ad lit. Uno modo vt aque in maiorem altitudinem sint elevate in loco vbi sunt congregate. Nam mare est altius terra: vt experimento compertum est in mari rubro: vt Basilius dicit. Secundo vt dicatur ꝙ rariores aqua velut nebula terras tegebat: que congregatione densata est. Tertio modo vt dicatur ꝙ terra potuit aliquas ptes prebere cōcauas: quibus confluentes aque reciperentur. Inter quas prima videtur probabilior. ¶ Ad tertiū dicendum: ꝙ omnes aque vnum terminū habent. s. mare in quo confluunt: vel manifestis vel occultis meatibus. Et propter hoc dicuntur aque congregari in vnum locum. Vel dicit vnum locum non simpliciter: sed per comparationem ad locum terre sicce: vt sit sensus. Congregentur aque in vnum locuꝫ. i. seorsuꝫ a terra sicca. Nam ad designandum pluralitatem locorum aque subdit: ꝙ congregationes aquarum appellauit maria. ¶ Ad quartuꝫ dicendum: ꝙ iussio dei naturalem motuꝫ corporibus prebet. Unde dicitur ꝙ suis naturalib⁹ motibus faciunt velle eius. Vel potest dici: ꝙ naturale esset ꝙ aqua vndiqꝫ esset circa terraꝫ: sicut aer vndiqꝫ circa aquam ⁊ terram: sed ꝓpter necessitatem finis: vt. s. animalia ⁊ plante essent super terram oportuit ꝙ aliqua pars terre esset discooperta aquis. Quod quidez alīq phylosophi attribuunt actioni solis per elevationem vapor deficcantis terram. Sed sacra scriptura attribuit potestati divine: nō solū in genī. sed etiā in Job. xxxviij. capi. vbi ex persona dñi dicit. Circūdedi mare terminis meis. ⁊ Hieremī. v. Me ergo nō timebitis ait dñs: qui posui arenaꝫ terminū mari. ¶ Ad quintū dm̄: ꝙ ꝑm August. ꝑ terrā de qua primo fiebat mentio intelligitur materia prima. nunc aūt intelligitur ipsum elementū terre. Vel potest dici ꝑm Basiliū ꝙ primo nominabat terra ꝑm naturam suam: nunc autem nominatur ex sua principali proprietate: que est siccitas. Unde dicitur ꝙ vocauit aridam terram. Vel potest dici ꝑm raby Moysem: ꝙ vbiqꝫ dicitur vocauit: significat equivocatio nominis. Unde prius dictuꝫ est: ꝙ vocauit lucem diez propter hoc ꝙ etiā dies vocatur spaciū viginti quatuor horarum: ꝑm ꝙ ibidem dicitur. Factum est vespere ⁊ mane dies vnus. ¶ Similiter dicendū est ꝙ firmamentū. i. aerem vocauit celum: quia etiam celū dicitur quod est primo creatū. Similiter etiam dicitur ꝙ aridam. i. illam partem que est discooperta aquis vocauit terram: prout distinguitur contra mare: quāuis cōmuni nomine terra vocetur: siue sit aquis cooperta siue discooperta. Intelligitur autez vbiqꝫ per hoc ꝙ dicitur vocauit. i. dedit nām vel ꝓprietatē vt possit sic vocari.

347 ⁊ c

a 345

¶ Utrū plantaruꝫ productio conuenienter tertia die facta legat̄. Articulus. II.

350 Ad secundū sic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ plantarū productio inconuenienter tertia die facta legat̄. Plante enī habent vitam sicut ⁊ animalia. Sed productio animaliū nō ponit̄ inter opera distinctiōis: sed ptinet ad opus ornatus. Ergo nec productio plantarū cōmemorari debuit in tertio die que ptinet ad opus distinctionis. ¶ Preterea. Illud qđ ptinet ad maledictionē terre nō debuit cōmemorari cū formatiōe terre. Sed productio quarūdā plantar ptinet ad maledictionē terre ꝑm illud gene. iij. Maledicta terra in ope tuo. Spinas ⁊ tribulos germinabit tibi. Ergo ꝓductio plantarū vlr nō debuit cōmemorari in tertio die: que pertinet ad formationem terre. ¶ Preterea. Sicut plāte adherēt terre: ita ēt lapides ⁊ metalla: ⁊ tamen non fit mentio de eis in terre formatione. Ergo nec plante fieri debuerunt tertia die.

¶ Sed contra est qđ dicit̄ genī. j. Protulit terra herbā virentez. Et postea sequit̄. Factum est vespere ⁊ mane dies tertius.

349 ¶ Rñdeo dm̄: ꝙ: sicut supra dcm̄ est: in tertia die informitas terre remouet̄. Duplex aūt informitas circa terrā describebat̄. Una ꝙ erat invisibilis ⁊ inanis: quia erat aquis cooperta. Alia ꝙ erat incomposita siue vacua. i. non habens debitū decorē qui acquirit̄ terre ex plantis eā quodāmodo vestientibus. Et iō vtraqꝫ informitas in hac tertia die removet̄. Prima quidē per hoc ꝙ aque congregate sunt in vnū locū: ⁊ apparuit arida. Secunda vero ꝓ hoc ꝙ protulit terra herbā virentē. Sed tamen circa productionē plantarū aliter opinat̄ Augu. ab alīs. Alī. n. expositores dicūt ꝙ plante ꝓducte sunt actu i suis spēbus in hac tertia die: e 496 ꝑm ꝙ superficies lr̄e sonat. August. aūt. v. sup gene. ad lr̄am dicit: ꝙ causal̄r tunc dcm̄ est ꝓduxisse terrā herbā ⁊ lignū. i. producendi accepisse virtutem. Et hoc quidē confirmat auctoritate scripture. Dicit enī genī. ij. Iste sunt generatiōes celi ⁊ terre quādo create sunt in die quo deus fecit celū ⁊ terrā: ⁊ omne virgultuꝫ agri anꝯ oriret̄ in terra: omnēqꝫ herbā regionis priusꝯ germinaret. Ante ergo ꝙ orirent̄ super terrā facte sunt causaliter in terra. Cōfirmat̄ aūt hoc etiam rōne. Quia in illis primis diebus cōdidit deus creaturā originaliter vel causaliter: a quo opere postmoduꝫ requieuit. Qui tm̄ postmodū ꝑm administrationē rerum conditarū per opus ꝓpagationis vsqꝫ modo opat̄. Producere aūt plātas ex terra ad op⁹ ꝓpagatiōis ptinet. Nō ergo in tertia die producte sunt plante in actu: ꝫ causaliter tm̄. Quāuis ꝑm alios dici possit: ꝙ prima institutio specieruꝫ ad opera sex dierum pertinet. Sed ꝙ ex specieb⁹ primo institutis generatio similiū in specie procedat: hoc iam pertinet ad rerum administrationem. Et hoc est qđ scriptura dicit. Anteqꝫ oriretur super terraꝫ: vel anteqꝫ germinaret. i. anteqꝫ ex similibus similia producerent̄: sicut nunc nāturaliter fieri videmus ꝑm viam seminationis. Unde signanter scriptura dicit. Germinet terra herbā virentē ⁊ faciente semen: qz. s. sunt producte perfecte spēs plantarum: ex quibus semina aliarū orirent̄. Nec refert vbicūqꝫ hēant vim seminativaꝫ: vtrum. s. in radice: vel in stipite: vel in fructu. ¶ Ad primū ꝙ dm̄: ꝙ vita in plantis est occulta: qz carēt locali motu ⁊ sensu: quibus animātū ab inanimato maxie distinguit̄. Et iō qz immobil̄r terre ibe rent earꝫ ꝓductio ponit̄: quasi quedaꝫ terre formatio. ¶ Ad scm̄ dm̄: ꝙ añ etiā illā maledictionē spine ⁊ tribuli, producti erant: vel virtute vel actu: sed nō erant ꝓducti homini in penā: vt. s. terra: quā ꝓpter cibū coleret: infructuosa quedā ⁊ noxia germinaret. Unde dictū est. Germiabit tibi. ¶ Ad tertiū dicendū: ꝙ Moyses ea tm̄ proposuit que in mānifesto apparēt: sicut iā dcm̄ est. Corpora aūt mineralia habent generationē occultā in viscerib⁹ terre. Et iterū non habent manifestam distinctionez a terra: sed quedam terre species videntur. Et ideo de eis mentionem non fecit.

Articulus. II.

Utrum plantarum productio conuenienter tertia die facta legat̄.

¶ In cōpe duo. ꝓmo directe respondetur quesito affirmative. secūdo qualis sit ꝓductio plantarum tractatur.

¶ Quo ad primum cōclusio: ꝓductio plantarū conuenienter 3° die facta est: ꝓbatur: qz pertinet ad formationem terre. Declaratur hoc ex duplici informitate terre.

¶ Quo ad secūdum: tria. primo diuersitas opinionum Augustini et aliorum: qz ille cāliter: isti actualiter plātas producias ponūt. secundo motiua Aug. ab auctoritate Gen. secūdo: ⁊ rōne differentie inter opus creādi et administrādi propagādo. 3° motiua aliorū ex opposito: et a ratione: quia istitutio perfectorū ad opus creationis spectat: et nihilominꝰ saluaꝫ difference inter ꝓpagationem ⁊ creationem: et ab auctoritate eadez Genesis scdo: ⁊ in hanc partez videtur auctor declinare.

355 f
344
337 e

Universidad del Rosario Archivo Histórico

Qō. LXX. Articu. I.

Jtulus t clarus est.

¶ In cōpe tria. p° ex scriptura verbis: triplex op° ponit: creationis: formatiōis seu distinctionis: t ornatus: vnicuiq; suum obz attribuēs. p° res informes. z° formas. 3° extrinseca mobilia. z° respōdet q̄sito affirmative: lumiaria conuenienter producunt quarta die; t phat: q̄ ista est pma dies ornat°: q̄ primū creatuz ornanduz erat quēadmoduz: fuit prima die distinctiōis formatum q̄. Declarant ꝑ enumerando tria. pmo creata: celum terram et aquas. i. me°: t ordinando formationē eoruz trib° diebus. p° celū. z° aquas. 3° terraz: t consimiliter ornatum. 4° celuz. 5° aquas. 6° terram. 3° ostendit aug^m cum alijs cōuenire quo ad actum: t quare: oīa patent.

¶ Nō ꝯ q̄ scriptura i creationis ope z° loco ponit terrā t 3° aq̄s. In distinctiōne vo ornat° ope eē: q̄ ad esse simplr terra hz p̄oez necessitatez: q̄ p°: pp celuz: vt pz in z° celi. nē. is. t̄c. q̄ ad nobilitatez vo est vltimum.

¶ De opere ornatus quātū ad quartā diē. Qō. LXX.

COnsequenter ꝓsiderandum est de ope ornatus. Et primo ō singulis diebus ꝑm se. Secundo de omnibus sex diebus in cōmuni. ¶ Circa primuz ꝯ considerandū est de ope quarte diei. Scōo de opere quite. Tertio de opere sexte. Quarto de his que pertinēt ad septimū diē. ¶ Circa primū querū tur tria. Primo de ꝓductiōe luminariū. Scōo de fine ꝓductionis eoruz. Tertio vtrum sint animata.

¶ Utz luminaria debuerint ꝓduci q̄rta die. Articu. I.

AD primum sic ꝓcedi tur. Videt q̄ lumina ria nō debuerint ꝓduci quarta die. Lumiaria enim sunt corpora incorruptibilia nāliter. Ergo eoz mā nō pōt esse absq; formis eorū. Sed eorū mā producta est in opere creationis añ omnē diē. Ergo t eoz forme. Nō ergo sunt facta quarta die. ¶ Preterea. Lumiaria sunt quasi vasa luminis. Sed lux est fcā prima die. Ergo luminaria fieri debuerūt prima die t nō quarta. ¶ Preterea. Sicut plante fixe sunt in terra: ita luminaria fixa sunt in firmamēto. Unde scriptura dic̄ q̄ posuit ea in firmamento. Sed ꝓductio plantarum simul describit cuz formatione terre cui inherēt. Ergo t productio luminariuz simul debuit poni secūda die cū ꝓductiōe firmamenti. ¶ Preterea. Sol t luna talia luminaria sunt cause plātarū. Sed nāli ordine causa precedit effectum. Ergo luminaria nō debuerūt fieri quarta die: sed tertia vel añ. ¶ Preterea. Adulte stelle ꝑm astrologos sunt lu
na maiores. Nō ergo tm̄ sol t luna debuerūt poni duo magna luminaria.

¶ Sed in ꝯriū sufficit auctoritas scripture.

¶ Respondeo dicendū: q̄ in recapitulatiōe diuinoz operuz scriptura sic dicit. Jgit̄ perfecti sunt celi: t terra: t omnis ornatus eorum. In quibus verbis triplex opus intelligi potest. s. opus creationis: per qō celum t terra producta leguntur: sed informia. Et opus distinctionis: per quod celum t terra sunt perfecta: siue per formas substantiales attributas materie omnino informi: vt Augusti. vult: siue quātū ad conuenientem decorem t ordinem: vt alij sancti dicunt. Et his duobus operibus addit ornatus. Et differt ornatus a perfectiōe. Nam perfectio celi t terre ad ea pertinere videt: que celo t terre sunt itrinseca. ornatus vero ad ea que sunt a celo t terra distincta. Sicut homo perficit per proprias partes t formas. ornat autem per vestimenta vel aliquid huiusmodi. Distinctio autem aliquorum maxime manifestat per motum localem: quo ab inuicem separant^r. Et ideo ad opus ornatus pertinet ꝓductio illarum rerum que habent motum in celo t in terra. Sicut autem supra dictum est^t. de tribus fit mētio in creatione. s. de celo: t aqua: t terra. Et hec tria etiaz formant̄ per opus distinctionis trium dierum. Primo die celum. Secūdo die distinguunt̄ aque. Tertio die fit distinctio in terra: maris: t aride. Et similiter in ope ornatus. Primo die: qui est quartus: producunt̄ luminaria que mouent̄ in celo ad ornatū ipsius. Secundo die: qui est quintus: aues t pisces ad ornatum medij elemēti: quia habent motū in aere t aqua que pro vno accipiunt̄. Tertio die: qui est sextus: ꝓducunt̄ animalia que habēt motū in terra ad ornatū ipsi°. ¶ Sed sciendū est: q̄ in ꝓductione luminariū nō discordat Augu. ab alijs sanctis. Dicit enī luminaria esse facta in actu non in virtute tm̄. Nō. n. hz firmamentū virtutē ꝓductiuam luminariū: sicut hz terra virtutez ꝓductiuā plantaruz. Unde scriptura nō dicit. Producat firmamentū luminaria: sicut dicit. Germinet terra herbā virentē. ¶ Ad primuz ꝯ dōm: q̄ ꝑm Augu. nulla difficultas ex hoc oriť. Nō. n. ponit successionem temporis in istis operib°. Et iō nō opz dicere q̄ mā luminarium fuerit sub alia forma. Secundū eos aūt qui ponunt celestia corpora ex nā quatuor elementorum nulla difficultas accidit: q̄ potest dici q̄ sunt formata ex ꝓiacēti mā sic̄ a ialia t plāte. Sed ꝑm eos qui ponūt corpora celestia esse alteri° nāe ab elemētis t incorruptibilia p nām: opz dicere q̄ suba luminariū a principio fuit creata. Sz prius erat informis: t nūc format̄: nō qdē forma subali: sed per collationē determinate virtutis. Jdeo tm̄ nō fit mētio a principio de eis: ꝯ solū quarta die: vt Chry. dicit: vt p hoc remoueat populū ab idolatria: oñdēs luminaria nō esse deos: ex quo nec a principio fuerūt. ¶ Ad scōm dōm q̄ ꝑm Aug. nulla sequitur difficultas: q̄ lux: ō q̄ prima die fcā est mētio: fuit lux spūalis: nunc aūt fit lux corporalis. Si aūt lux primo die fcā intelligitur lux corpalis: opz dicere q̄ lux primo die fuit ꝓducta ꝑm cōem lucis nām. quarto aūt die attributa est luminaribus determinata virtus ad determinatos effectus^c: ꝑm q̄ videmus alios effect° hēre radiuz b
344 solis t alios radiū lune: t sic de alijs. Et propter hāc determinationē virtutis dicit Diony. iiij. ca. de diui. no. q̄ lumē solis: q̄ō primo erat informe: q̄rto die formatū est^c. ¶ Ad tertiū dicendū: q̄ ꝑm Ptolemeū lumiaria nō sunt fixa in spheris: ꝯ hñt motū seorsuz a motu spherarū. Jō Chryso. dicit: q̄ nō iō dr̄ q̄ posuit ea in firmamēto: q̄ ibi sint fixa: sed q̄ iusserit vt ibi eēnt: sicut posuit hominem in paradiso: vt ibi eēt. Sz ꝑm opionē Aristo. stelle fixe sunt in orbib°: t nō mouent̄ nisi motu orbiū ꝑm rei veritatē: tm̄ motus luminariū sensu ꝑcipit̄: nō antē motus spheraꝝ. Adoyses aūt rudi ppl'o condescēdēs sequutus est que sensibiliter appent: 349
vt dcm̄ est^c. Si aūt sit aliud firmamentū q̄ō fa 350
ctū est scōa die ab eo in quo posita sunt sidera c
ꝑm distictionē nāe: ly sensus nō discernat quē 347
Adoyses sequit̄ vt dictuz est^c. cessat obiectio. Nam firmamentū factuz est secunda die q̄ztū ad inferiorē partē. Jn firmamēto autez posita sunt sidera quarta die q̄ztū ad superiorē partē: vt totuz ꝑ vno accipiat̄: ꝑm q̄ sensui apparet. ¶ Ad quartum dōm: q̄: sicut dicit Basilius: ꝓmittit̄ ꝓductio plantaꝝ luminarib° ad excludēdū idolatriā. Qui enī credūt luminaria esse deos dicūt q̄ primordialē originē habēt plāte a luminarib°: q̄zuis vt Chryso. dicit: sicut agricola cooperatur ad productionem plantarū: ita etiam t luminaria per suos motus. ¶ Ad qntū dōm: q̄: sicut Chryso. dicit: dicunt̄ duo luminaria magna non tam quantitate q̄z efficacia t virtute. Quia t si alie stelle sint maiores quātitate q̄z luna: tamen effectus lune magis sentitur in istis inferioribus: t etiam secunduz sensum maior apparet.

¶ Utrū conueniēter causa ꝓductionis luminariū describatur. Articulus. II.

AD secundū sic ꝓcedit. Videt q̄ inco- 352
uenienter causa ꝓductiōis luminariū describat̄. Dicit̄ enim Hiere. io. A signis celi nolite metuere que gentes timent. Nō ergo luminaria in signa facta sunt. ¶ Preterea. Signum cōtra causam diuidit. Sed luminaria sunt causa eorū que hic aguntur. Ergo nō sunt signa. ¶ Preterea. Distinctio tēpoꝝ t dieꝝ icepit a prima die. Nō ergo facta sunt lumiaria in tēpora: t dies: t annos. i. in boꝝ distinctionez. ¶ Preterea. Nihil fit ꝓpter vili° se: q̄ finis est melior his que sūt ad finē. Sed lumiaria sunt meliora q̄z terra. Nō ergo facta sūt vt illuminēt terrā. ¶ Preterea. Luna nō ꝑest nocti q̄ñ est prima. Probabile autez est q̄ luna facta fuerit prima. Sic enim homines incipiunt cōputare. Ergo luna non est facta vt p̄esit nocti.

¶ Jn ꝯriū sufficit auctoritas scripture.

¶ Rñdeo dōm: q̄: sicut dcm̄ est supra^c: creatu 334
ra aliq̄ corpalis pōt dici eē facta: vl' ꝓpter actū ꝓpriū: vel ꝓpter aliā creaturā: vel ꝓpter totū vniuersum: vel ꝓpter gloriā dei. Sed Moyses: vt populū ab idolatria reuocaret: illā solā causaz tetigit ꝑm q̄ sunt facta ad vtilitatez hominum. Añ dicit̄ Deutro. iiij. Ne forte eleuatis oculis ad celū videas solē t lunā t omnia astra celi: t errore deceptꝰ adores ea t colas: que creauit dñs deus in ministeriū cūctis gētibus. Hoc aūt ministerium explicat in principio geñ. per tria. Primo. n. ꝓuenit vtilitas hoīb° ex luminarib° q̄ztū ad visuz q̄ est directiuus in opibus: t maxime vtilis ad cognoscēdas res. Et q̄ztū ad hoc dicit. Ut luceāt in firmamēto t illuminent terrā. Secundo q̄ztū ad vicissitudines tēpoꝝ: q̄bus t fastidiū tollit̄ t valitudo cōseruat̄: t necessaria victui oriunt̄. Que non essent: si semper esset aut estas: aut hyems. Et q̄ztuz ad hoc dicit. Ut sint in tpa: t dies: t annos. Tertio q̄ztū ad opportunitatē negociorū t opeꝝ: in q̄ztū ex luminarib° celi accipit̄ significatio pluuiosi tpis: vel sereni: que sunt apta diuersis negocijs. Et quantū ad hoc dicit. Ut sint in signa. ¶ Ad primū ꝯ dōz: q̄ luminaria 3 +
sunt in signa corpoꝝaliū trāsmutationū: nō aūt eoz que dependēt ex libero arbitrio. ¶ Ad secundū dōm: q̄ per causaz sensibilē: quandoq; ducimur in cognitionez effectus occulti: sicut t econuerso. Unde nihil ꝓhibet causaz sensibilem esse signū. Jdeo tm̄ potius dicit signa q̄z

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

Articu. II. Itulus: t cã: vt luceãt sup terrã: in signa: t tẽpora.
C Jn cõpe duo. p quadruplicẽ causam finalẽ c ostendit posse 344 ō creatura corpozali assignari actuz ppriũ. z° celi. tex. 17. Aliã creaturã. z° phy. tex. vniuersum. iz. metaph. t de° ibidẽ. z° rñdet q̃sito q Moyses vnã tm̃ tetigit: ppter ydolatrie occasionẽ tollẽdã: t ilཉ la est: vtilitas hũana triplicit er: vt p3.

Articu. III. Itulus t clarus.
C Jn corpore q̃tuoz. p̃mo opiniões refert. z° inuestigat q̃litatez illius vnionis: suppo^to q p̃n^m motiuuz sit cognoscitiuuz. 3°. pbat suppositũ B. 4° cõcludit rñsionẽ.
C Quo ad pri^m opiones pboz Anaxagore et plonis. Et rursus theologoz Orige. Hieronymiq et Damasceo cũ basilio. Augustini demũ neutral.
C Quo ad z^m: Celesti cõpozi nõ ẽ p̃iũcta aliq̃ aia vt foz^a 3 vt motor: pbatur summarie sic. Unio illa ñ est nisi pp motionẽ: g̃ sufficit p̃iũctio vt motor. añs pbat: qr mã ẽ pp formam: t foz^a pp causas vt occasionez idolatrie tolleret. C Ad tertiũ dõm: q in prima die facta ẽ cõis distinctio tẽporis p diez t noctẽ p̃m motũ diurnũ q est cõis toti^o celi: q põt itelligi icepisse primo die^c. Sed spãles distinctiones diez t tẽpoz p̃m q dies est calidior die: t tempus tẽpore: t annus ãno: fiũt p̃m spãles motus stellarũ: q possunt intelligi ãrto die incepisse. C Ad quartũ dõz: q in illuminatiõe terre intelligit vtilitas hois qui p̃m aiamã preferẽ corporibus luminariũ. Nihil tamẽ pbibz dici q dignior creatura facta est ppter inferiorẽ: nõ p̃m q in se ꝯsideraẽ: sed p̃m q ordinaẽ ad integritatẽ vniuersi. C Ad quartũ dõm: q luna quãdo est pfecta oriẽ vespere t occidit mane. Et sic p̃est nocti. Et satis pbabile est q luna fuerit facta plena: sicut t herbe facte sunt in sua pfectione factẽtes semẽ: t similiter animalia t homo. Lz eni naturali pcessu ab iperfecto ad pfectũ deueniaẽ: simpliciter tñ pfectũ prius est imperfecto. Augu. tñ hoc nõ asserit: qr dicit nõ eẽ incõueniẽs: q de^o impfecta fecerit. que postmodũ ipse perfecit.

C Utruz luminaria celi sint animata. Articulus. III.

353 AD tertiuz sic pcedit. Videẽ q lumiaria celi sint aiata. Supi^o eni corp^o nobiliorib^o ornamẽtis ornari debet. Sed ea que pertinẽt ad ornatũ inferiorũz corpoz sunt animata. s. pisces: aues: t terrestria animalia. Ergo t luminaria que ptinent ad ornatũ celi. C Preterea. Nobiliozis corpozis nobilior est forma. Sed sol t luna t alia luminaria sunt nobiliora q̃z corpa plantaz t anialiũ. Ergo habẽt nobiliorẽ formã. Nobilissima aũt forma est anima que est p̃incipiũ vite. Qz: vt Aug. dicit in libro de vera relig. quelibet ſuba viuẽs nature ordine pferẽ ſube nõ viuẽti. Ergo lumiaria celi sunt aiata. C Preterea. Cã nobilior est effectu. Sz sol t luna t alia lumiaria sunt cã vite: vt p3 maxime in aialibus ex putrefactiõe generatis que virtute solis t stellarũ vitã ꝯsequuntur. Ergo multo magis cõpora celestia viuũt t sunt aiata. C Preterea. Motus celi t celestiũ corpoz sunt nãles: vt p3 i. j. de celo. Motus aũt nãlis est a p̃incipio itrinseco. Cũ igitur p̃incipiũ motꝰ celestiũ corpoz sit aliq̃ ſuba apprehẽſiua que moueẽ sicut desideras a desiderato: vt dr in. ii. metaph. videẽ q p̃incipiũ apprehẽdens sit p̃incipiũ itrinsecũ corporibus celestib^o. Ergo sũt aiata. C Preterea. Primuz mobile est celũ. Jn gñe aũt mobiliũ primũ est monẽs seip̃m: vt pbaẽ in. viij. phy. Qz q̃ est p se prius est eo q̃ est p aliud. Sola aũt aniata mouẽt seip̃a: vt in eodẽ lib. oñditẽ. Ergo corpora celestia sunt animata.

C Sed cõtra est qꝰ Dama. dicit in lib. ij. Nullus aniatos celos vel luminaria extimet. Jnanimati. n. sunt t insensibiles. *t insensibiles*

C Respondeo dicendũ q circa istaz questionẽ apud phos fuit diuersa opinio. Anaxagoras eniz: vt Augustinus refert. octauo de ciuitate dei: factus est reus apud Atheniẽses: quia dixit solem esse lapidem ardentem: negans vtiq ipsum esse deum vel aliquid animatũ. Platonici vero posuerunt corpora celestia animata. Similiter etiaz apud doctores fidei fuit circa hoc diuersa opinio. Orige. enim posuit corpora celestia animata. Hieronymus etiaz idẽ sentire videtur exponens illud ecclesia. j. Lustrans vniuersa per circuitum pergit spiritus. Basilius vero t Damasce. asserunt corpora celestia non esse animata. Augustinus ꝯo sub dubio dereliquit in neutraz partem declinãs: vt patet in secũdo super gene. ad litteram: t in enchiridion. Ubi etiam dicit: q si sunt animata celestia corpora pertinent ad societatez angelorum eorum anime. Jn hac autem opinionum diuersitate: vt veritas aliquatenus innotescat: consideranduz est q vnio anime t corporis: non est propter corpus: sed propter animam. Non enim forma est propter materiã. sed econuerso^c. Natura autez t virtus anime deprehẽditur ex eius operatiõe: que etiã quoquodãmodo est finis eius. Jnuenitur aũt corpus nostrũ necessarium ad aliquã operationẽ anie: que mediante corpore exercetur: sicut p3 373

in operib^o anime sensitiue t nutritiue. Unde necesse est tales animas vnitas eẽ corporibus propter suas operationes. Est autem aliqua operatio anime que non exerceẽ corpore me- 424 diante^c: sed tamen ex corpore aliquod administ culum tali operationi exhibetur: sicut per corpus exhibenẽ anime humane fantasmata: qui c bus indiget ad intelligendum^c. Unde etiam ta 363 lem animam necesse est corpori vniri propter c suam operationem^c: 3 contingat ipsam separari. 368 Manifestum aũt est autez q anima celestis corporis nõ potest habere operationes nutritiue anime: que sunt nutrire augere t generare. Huiusmodi enim operationes non competunt corpori incorruptibili per naturaz. Similiter etiaz nec operationes anime sensitiue corpori celesti cõueniunt: quia omnes sensus fundantur supra tactum qui est apprehensiuus qualitatum elementorum. Omnia etiam organa potentiarum sensitiuarum requirunt determinatam proportionem p̃m cõmixtionem aliquam elementorum: a quorum natura corpora celestia ponunẽ remota. Relinquitur ergo: q de operationibus anime nulla potest cõpetere anime celesti nisi due: intelligere t mouere. Nam appetere consequitur sensum t intellectum: t cum vtroq ordinatur. Intellectus autem opatio cuz non exerceatur per corpus: non indiget corpore nisi inquãtũ ei per sensus ministrantur fantasmata. Operationes autez sensitiue anime corporibus celestibus nõ conueniunt: vt dictuz est^c. Sic igitur propter operationem intellectualem anima celesti corpori non vniretur. Relinquitur ergo: q propter solam motionem. Ad hoc aũt q moueat non oportet q vniatur ei vt forma: sed per contactum virtutis: sicut motor vnitur mobili. Vñ Aristo. in. viij. phyſi. postq̃z ostẽdit q primuz mouens seipsum componitur ex duabus partibus: quarum vna est mouens t alia mota: assignans q̃o he due partes vniantur: dicit q per contactum vel duorum adinuicẽ si vtrũq̃z sit corpus: vel vnius ad alterum: t non econuerso: si vnuz sit corpus t aliud non corpus. Platonici etiaz animas corporibus vniri nõ ponebant: nisi per contactũ virtutis: sicut motor mobili^c. Et sic per hoc q Plato ponit corpora celestia animata nihil aliud datur intelligi q̃z q substantie spirituales vniuntur corpo- 375 ribus celestibus: vt motores mobilibus. Qz autem corpora celestia moueantur ab aliqua substantia apprehendente: t non solum a natura: sicut grauia t leuia: patet ex hoc q natura nõ mouet: nisi ad vnũ: quo habito quiesceit. Quod in motu corporum celestium nõ apparet. Unde relinquitur q mouentur ab aliqua substantia apprehendente. Augustinus etiam dicit. tertio de trinita. corpora omnia administrari a deo per spiritũ vite. Sic igit patet: q corpora celestia nõ sunt animata eo modo quo plante t animalia: sed equinocc. Unde interponẽtes ea esse animata: t ponẽtes ea inanimata parua vel nulla differentia inueniẽ in re: sed in voce tantũ. C Ad primum ergo dicendum: q ad ornatuz pertinent aliqua p̃m propriuz motum. Et quantum ad hoc luminaria celi conueniunt cuz aliis: que ad ornatuz pertinẽt: quia mouẽtur a substantia viuente. C Ad secundum dicendum: q nihil prohibet aliquid eẽ nobilius simpliciter: quod tamen non est nobilius quantum ad aliquid. Forma ergo celestis corpis t si non sit simpliciter nobilior anima animalis. est tamen nobilior quantũ ad rationem forme. Perficit enim totaliter suam materiaz. vt non sit in potentia ad aliam formam. Quod anima nõ facit. Quantũ etiam ad motum mouenẽ corpora celestia a nobilioribus motoribus. C Ad tertiũ dicendũ: q corpus celeste: cum sit mouens motũ: habet rationem instrumenti: qꝰ agit in virtute principalis agẽtis^c. Et ideo ex virtute sui motoris: qui est substantia viuẽs: põt causare vitaz. C Ad quartum dicendum: q motus corporis celestis est naturalis: nõ ppter principiũ actiuũ: fz propter principiũ passiuũ: quia. s. hz in sua nã apritudinẽ: vt tali motu ab intellectu moueatur. eꝰ nota

opus: t ab opere cogñscit: t nõ pp vegetationem nec sensationẽ 321 nec intellectionem: ergo propter motionez tantuz. Assumpta omnia clare patent in littera: qr ibi non ẽ fanta^a rẽ. Sequentia vo declaraẽ ex Aris. 8° phyſicorũ t Platone.
C Quo ad 3^m: pbatur corpora celestia non moueri a natura vt grauia et leuia. 3 ab apprehẽſiua virtute: duplr. p° ratiõe: quia natura ad vnum est determinata. z° auctoritate August.
C Quo ad q̃rtuz. Primo: respõſio ẽ: corpora celestia sunt animata equinocce ab istis inferiorib^o. Secũdo ẽ corre^m: q inter vtrãq opiniones nulla quasi est differẽtia in re.
C Jn z° dubiuz occurrit: qr sanctus Tho. i secundo 3 Hen. cap. 70. vult q p̃m Aristotilez oportet celum ponere animatum: ita q anima vniatur celo vt foz^a. h dicit ex Aris. q sufficit vniri vt motorẽ mobili. b 568
C Ad hoc nõ video rñsionẽ: nisi alterã duaz: vl q h melius dixit: qr t posteriuz scripsit: vel q ibi intẽdebat q oportet fz Ari. celũ eẽ ppe aniatũ

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

salté non repugnanter: eo ꝙ doctrĩa sua ad hoc tendit: q̃ꝫtius.n. possꝫ in
0 terpretari vt h̃ fecit. Ex his tamen que in secundo celi dicuntur hẽmus ꝙ animatũ indistĩcte posuit: opꝫ ergo nõ repugnare ꝙ sit aiatũ ſm substãtiaꝫ. Et hoc fat erat ꝫ Auer
354 royꝫ: ꝫ quẽ loq̃batur. sustinẽt ãt v̾ba illa hãc glosaꝫ: q2 qñ ꝫ Auerro. erat sermo: fas erat declinare i oppositũ: vt Augu. ꝫ Pelegianos facit. Possetꝫ forte dici: ꝙ h̃ secundum propriam opinionẽꝫ: ibi secũdũ Aristotilẽ. Et q̃uis adducat Aristotelẽ: nõ tñ asserit hanc esse ei⁹ opinionẽ sꝫ ex dictis ei⁹ sibi seruit.
¶ In rñsiõe ad 5m dubiũ est: q̃ mõ potest dici moueri ab intrinseco: si vnitur motor solũ vt motor: ꝛ est hoc dubiũ taꝫ contra Aristotelem q̃ꝫ Auerroyꝫ ꝛ ceteros.
Qõ. LXXI. Articulus. I. Jtulus t clarus est.
¶ In cõpe duo. Primo respondet affirmatiue: quia qntus dies rñdet 2º. Scdo dĩa iter Augustinum et alios qualis sit ꝓductio piscium ꝛ auium actu vel v̾tute.

¶ Ad quintuꝫ dõm: ꝙ celum dicit̃ mouere seip̃m inquãtuꝫ cõponit̃ ex motore ꝛ mobili: nõ sicut ex forma ꝛ mã: ſꝫ ſm ꝯtactum virtutis: vt dcm̃ est. Et hoc ẽt mõ põt dici ꝙ eius motor est pricipiũ intrinsecũ: vt sic ẽt motus celi possit dici nãlis ex parte pricipij actiui: sicut motus volũtarius dr̃ eẽ naturalis aiali inquãtũ est anial: vt dr̃ in. viij. physicoꝝ.

¶ De opere quinte diei.

Qõ. LXXI.

Deinde cõsiderandum est de opere quinti diei. Et videt̃ ꝙ incõuenienter hoc opus describatur. Illud enim aque ꝓducũt: ad cuius ꝓductionem sufficit virtus aque. Sed virtus aque nõ sufficit ad productionẽ oium pisciũ ꝛ auiũ: cuꝫ videamus plura eoꝝ generari ex semine. Nõ ergo ꝯuenienter dicit̃. ꝓducãt aque reptile anime viuentis ꝛ volatile sup terram. ¶ Preterea. Pisces ꝛ aues nõ tm̃ ꝓducunt̃ ex aqua: ſꝫ in eoꝝ compositiõe videtur magis terra dñari q̃ꝫ aqua: q2 corpora eoꝝ nãliter mouẽtur ad terrã. Vñ ꝛ in terra qescũt. Nõ ergo ꝯuenienter dicitur pisces ꝛ aues ex aqua produci. ¶ Preterea. Sicut pisces habent motũ in aquis: ita ꝛ aues in aere. Si ergo pisces ex aqs producuntur: aues non deberent produci ex aquis ſꝫ ex aere. ¶ Preterea. Non oẽs pisces reptant in aquis cũ quidã habeant pedes quibus gradiũtur i terra: sicut vituli marini. Non ergo sufficienter ꝓductio pisciũ designat̃ in hoc ꝙ dicit. producant aque reptile anime viuẽtis. ¶ Preterea. Animalia terrestria sunt pfectiora auibus ꝛ piscib⁹. Quod patet ex hoc ꝙ habent membra magis distincta: ꝛ perfectioreꝫ generationem. Generant eni animalia. Sed pisces ꝛ aues generãt oua. Perfectiora aũt precedũt in ordine nature. Non ergo quinta die debuerũt fieri pisces ꝛ aues ante animalia terrestria.

¶ In cõtrarium sufficit auctoritas scripture.

¶ Rñdeo dõm ꝙ: sicut supra dictũ est: opus 351
ornatus per ordinẽ respõdet ordini distinctionis. Unde sicut inter tres dies distinctioni deputatos media: que est secunda: deputatur distinctioni medij corporis. s. aque: ita inter dies deputatos ad opus ornatus media. i. qnta deputatur ad ornatũ medij corporis per productionem auiuꝫ ꝛ pisciũ. Vñ sicut Moyses in quarta die nominat luminaria ꝛ lucem vt designet ꝙ quarta dies rñdet prime: in qua dixerat lucẽ factã: ita in hac quinta die facit mẽtio de aquis ꝛ de firmamẽto celi: vt designet ꝙ qnta dies rñdet scdẽ. ¶ Sed sciẽdũ est ꝙ sicut i ꝓductiõe plãtaꝝ differt Aug. ab alijs: ita 350
ꝛ in ꝓductiõe pisciũ ꝛ auiũ. Alij eni dicunt pisces ꝛ aues qnta die eẽ ꝓductos in actu. Aug. aũt dicit. v. sup geñ. ad lit. ꝙ qnta die aquaruꝫ nã produxit pisces ꝛ aues potẽtialiter. ¶ Ad primũ ẽ dõm: ꝙ Auicẽ. posuit oia aialia posse generari ex aliquali elĩtoꝝ cõmixtiõe absqꝫ semine ẽt per viã nãe. Sed hoc videt̃ incõue- b
niẽs. Quia nã determinatis medijs ꝓcedit ad 456
suos effect⁹. Vñ illa que nãliter generant̃ ex semine: non pñt nãliter sine semine gnãri. Et iõ dõm est aliter: ꝙ in nãli gnãtiõe anialiũ principium actiuũ est virtus formatiua que est in semine in his que ex semine gnãnt̃. Loco cuius v̾tutis in his que ex putrefactiõe gnãnt̃: est virtus celestis corporis. Materiale aũt pricipiũ in vtrorũqꝫ animalium generatiõe est aliqd elemẽtum vel elemẽtatũ. In prima aũt rerum institutione fuit principium actiuum verbum dei: quod ex materia elementari produxit animalia vel in actu ſm alios sanctos: vel virtute ſm Augusti. nõ ꝙ aqua aut terra habeat in se virtutem producendi omnia aialia: vt Auicẽ. posuit: sed q2 hoc ipsum ꝙ ex materia elementari virtute seminis vel stellarum possunt animalia produci est ex virtute primitus elementis data. ¶ Ad secundũ dicendum: ꝙ corpora auium ꝛ pisciuꝫ possunt dupliciter considerari. Uno modo secundum se. Et sic necesse est ꝙ in eis magis terrestre elementũ dominetur. Quia ad hoc ꝙ fiat contemperatio mixtionis in corpore animalis: necesse est ꝙ quantatiue abundet in eo elementũ: quod est minus acti-

num. s. terra. Sed cõsiderãrent ſm ꝙ sunt nata moueri talibus motibus: sic habẽt affinitatẽ quãdam cuꝫ corpibus in quibus mouent̃. Et sic eorum gñatio hic describit̃. ¶ Ad tertium dõm ꝙ aer: q2 insensibilis est: nõ p seipsum cõ-
351 ꝛ c 347 numerat̃: sed cum alijs: partim quidẽ cũ aqua q̃ꝫtum ad iferiorem parteꝫ: que exalationibus aque ingrossat̃: partim etiam cũ celo q̃ꝫtum ad superiorẽ partem. Aues aũt motũ habẽt in inferiori parte aeris. Et ideo sub firmamẽto celi volare dicunt̃: ẽt si firmamentũ pro nebuloso aere accipiatur. Et ideo ꝓductio auium aque ascribit̃. ¶ Ad quartuꝫ dõm: ꝙ nã de vno extremo ad aliud transit per media. Et ideo iter celestia ꝛ aquatica aialia sunt quedã media q̃ cõmunicãt cum vtrisqꝫ: ꝛ cõputant̃ cũ illis cũ qbus magis cõmunicant ſm id qd cum eis cõmunicãt: nõ ſm id qd cõmunicãt cum alio extremo. Tamen vt includãtur oia hui⁹ que hñt aliqd spãle inter pisces: subiungit: postq̃ꝫ dixerat: ꝓducãt aque reptile aie viuẽtis: creauit ds cete grandia ꝛc̃. ¶ Ad qntũ dõm: ꝙ ꝓductio horum animalium ordinatur ſm ordineꝫ corporum que eis ornantur magis q̃ꝫ ſm propriã dignitatem. Et tamen in via generationis ab imperfectioribus ad pfectiora ꝑuenit̃.

¶ De opere sexti diei. Questio. LXXII.

355 Deinde querit̃ de opere sexti diei. Et videt̃ ꝙ incõuenienter describat̃. Sicut eniꝫ aues ꝛ pisces habent viuẽtem aiaꝫ: ita etiã ꝛ aialia terrestria. Nõ auteꝫ terrestria aialia sunt ipsa aia viuens. Ergo incõuenienter dicit̃. producat terra aiam viuẽtem: sed debuit dici. ꝓducat terra quadrupedia aie viuẽtis. ¶ Preterea. Genus nõ debet diuidi cõtra spẽm. Sed iumẽta ꝛ bestie sub q̃drupedibus cõputant̃. Incõuenienter ẽ quadrupedia connumerantur iumentis ꝛ bestijs. ¶ Preterea. Sicut alia aialia sunt in determinato gñe ꝛ spẽ: ita ꝛ homo. Sꝫ in factione hominis nõ fit mẽtio de suo gñe vel specie. Ergo nec in ꝓductiõe alioꝝ aialium debuit fieri mẽtio de gñe vel specie: cũ dr̃ in gñe suo vel specie sua. ¶ Preterea. Aialia terrestria magis sunt similia hoi: q a deo dicit̃ benedici: q̃ꝫ aues ꝛ pisces. Cum igit̃ aues ꝛ pisces dicant̃ benedici: multo fortius hoc dici debuit de alijs aialib⁹. ¶ Preterea. Quedã aialia generãtur ex putrefactione: que est corruptio quedã. Corruptio aũt nõ cõuenit prime institutioni reꝝ. Nõ ergo aialia debuerũt in prima reꝝ institutiõe ꝓduci. ¶ Preterea. Quedã animalia sunt venenosa ꝛ homini noxia. Nihil autẽ debuit esse hoi nociuum ante peccatũ. Ergo hui⁹ aialia vel oĩno fieri a deo nõ debuerũt: qui est bonoꝝ auctor: vel nõ debuerunt fieri ante peccatum.

¶ In contrarium sufficit auctoritas scripture.

¶ Rñdeo dõm: ꝙ sicut in die qnto ornat̃ mediuꝫ corpus: ꝛ respõdet secũde diei: ita in sex- 351
to die ornat̃ vltimũ corpus. s. terra p ꝓductionem aialiuꝫ terrestrium: ꝛ respõdet tertie diei. Unde vtrobiqꝫ fit mentio de terra. Et hic etiã ſm Augustinũ aialia terrestria ꝓducunt̃ potẽtial̾r: ſm v̾o alios sanctos in actu. ¶ Ad pri- 350
muꝫ ẽ dõm: ꝙ sicut Basilius dicit. diuersus gradus vite q in diuersis viuẽtibus inuenit̃ ex mõ loquendi scripture colligi põt. Plãte eniꝫ habẽt impfectissimã vitã ꝛ occultaꝫ. Unde in earum ꝓductione nulla mẽtio fit de vita: sed solum de gñatione: q2 ſm hãc solũ inuenit̃ actus vite in eis. Nutritiua eni ꝛ augmẽtatiua generatiue deseruiunt: vt infra dicet̃. Inter alia v̾o 386
animalia pfectiora sunt ꝯmuniter loquẽdo ter- 584
restria auibus ꝛ piscib⁹: nõ ꝙ pisces memoria careãt: vt Basilius dic̃: ꝛ Aug. improbat: sed ꝑpter distinctionẽ membroꝝ ꝛ pfectioneꝫ generationis. Quãtũ aũt ad aliquas sagacitates ẽt aliq̃ animalia impfecta magis vigẽt: vt apes ꝛ formice. Et ideo pisces vocat nõ aiam viuẽtem: sed reptile anime viuẽtis. Sꝫ terrena aialia vocat aiam viuẽtem ꝑpter pfectionem vite in eis: ac si pisces sint corpa habentia aliqd anime: terrestria v̾o aialia ꝑpter pfectionem vite sint quasi aie dominãtes corpibus. Perfectissimus aũt gradus vite est in hoie. Et ideo vitã hois nõ dicit ꝓduci a terra vel aqua: sicut ceteroꝝ aialium: sed a deo. ¶ Ad scdm dõum: ꝙ per iumẽta vel pecora itelligunt̃ animalia domestica que hoi seruiũt qualitercũqꝫ. Per bestias aũt itelligunt̃ aialia seua: vt vrsi ꝛ leones. Per reptilia v̾o animalia que vel nõ habẽt pedes qbus eleuent̃ a terra: vt serpẽtes: vl̾ habẽt breues: qbus parum eleuant̃: vt lacerte ꝛ formice. Sed q2 sunt q̃dam anialia: que sub nullo hoꝝ cõprehendunt̃: vt cerui ꝛ caprei: vt ẽt ista cõprehenderent̃. addidit quadrupedia. Uel q̃drupedia p̃misit q̃si genus: ꝛ animalia subiunxit quasi species. Sunt enim quedã reptilia q̃drupedia: vt lacerte ꝛ formice. ¶ Ad tertium dõm: ꝙ in alijs aialibus ꝛ plãtis mẽtionem fecit de gñe ꝛ specie: vt designaret generationes similium ex silibus. In hoie aũt nõ fuit necessarium vt hoc diceret̃: q2 qd premissum fuit de

Universidad del Rosario Archivo Histórico

alijs etiã de hõmine ītelligi potest. Vel q3 aialia ⁊ plãte ꝓducuntur scõm genus ⁊ speciem suã: q̃si longe a similitudine diuina remota. homo aũt dicit formatus ad imaginem ⁊ similitudinem dei. ¶ Ad q̃rtum dõm: q benedictio dei dat virtutem multiplicãdi per gnãtionem. Et ideo qõ positum est in auibus ⁊ piscibus que primo occurrũt: non fuit necessarium repeti in terrenis animalibus: sed intelligitur. In hoibus autem iterat benedictio: q3 in eis est q̃dam specialis multiplicationis rõ ꝓpter complendum numerum electorum: ⁊ ne quisquã diceret in officio gignẽdi filio nullum esse peccatum. Plãte vero nullum habent propagande prolis affectum ac fine vllo sensu generãt. Unde indigne iudicate sunt benedictionis verbis. ¶ Ad quintum dicẽdum: q cum generatio vni⁹ sit corruptio alterius: q ex corruptione ignobiliorum generent nobiliora non repugnat prime rer̃ institutioni. Uñ animalia que gnãntur ex corruptione rerum inanimatarum vel plãtaꝝ potuerũt tũc generari. Non autem que generant ex corruptione aialium: tunc potuerũt ꝓduci nisi potentialr tm̃. ¶ Ad sextum dõm: q Aug. dicit in primo sup geñ. ꝯra manicheos: q si in aliculus opificis officinam imperitus intrauerit videt ibi multa instrumenta quorum cãs ignorat. Et si multum est insipiens superflua putat. Jam vero si in fornacem intus ceciderit: aut ferramento aliquo acuto se vulnerauerit: noxia existimat ibi esse multa. Quorum vsum quia nouit artifex insipientiaꝫ eius irrideret. Sic in hoc mundo quidam audent multa reꝓhendere quorum cãs nõ videt. Multa enī ⁊ si domui nostre non sunt necessaria: in eis tamen completur vniuersitatis integritas. Homo autem ante peccatum ordinate fuisset vsus rebus mundi. Unde animalia venenosa ei noxia non fuissent[t].

b 350 485 d ¶ Questio. LXXII. Articulus. I.

Itulus clarus.

t ¶ In corpe duo primo rñdet affirmatiue: q3 sextus dies reꝓndet tertio. Secũdo differentiaꝫ Augustini ⁊ aliozum qualis sit ꝓductio animalium terrestrium actu vel virtute.

¶ De his q̃ ptinẽt ad septimũ diẽ. Nõ. LXXIII.

Einde considerandum est de bis que pertinent ad septimum ꝺiez. ¶ Et circa hoc q̃runt̃ tria. Primo de conseruatione operum. Secundo de requie dei. Tertio de benedictione ⁊ sanctificatione huius diei.

¶ Utrum completio diuinoꝝ operum debeat septimo diei ascribi. Articulus. I.

356 Aprimum sic ꝓcedit. Uidet q completio diuinoꝝ operum nõ debeat septimo diei ascribi. Omnia enim que in hoc seculo agunt ad diuina opa ꝓtinẽt. Sed ꝓsũmatio seculi erit in fine mũdi: vt habet Mat. xiij. Tẽpus ẽt incarnationis xpi ẽ cuiusdã completionis tempus. Uñ dr temp⁹ plenitudinis. gal. iiij. Et ipse xps moriẽs dixit: consũmatũ est: vt dr Joã. xix. Non ergo completio diuinoꝝ opeꝝ ꝓpetit diei septimo. ¶ Preterea. Quicũq3 complet opus suum aliqd facit. Sz deus nõ legit septimo die aliqd fecisse: q̃mmo ab omni opere qeuisse. Ergo completio opeꝝ non competit septimo diei. ¶ Preterea. Non dr aliqd eẽ completũ cui multa supadduntur: nisi sint illa superflua: q3 pfectum dr cui nihil deest eoꝝ que dz hẽre. Sz post septimuꝫ diem multa sunt facta: ⁊ ꝓductio multoꝝ indiuiduoꝝ: ⁊ ẽt quarũdaꝫ nouaꝝ spẽrum que frequẽter apparent: ꝑcipue in animalibus ex putrefactione generatis. Quotidie etiaꝫ deus nouas animas creat. Nouũ ẽt fuit incarnationis opus. De quo dr Jere. xxxj. Nouũ faciet dñs sup terraꝫ. Noua ẽt sunt miraculosa opa. De qbus dr eccl. xxxvi. Innoua signa ⁊ imuta mirabilia. Innouabunt ẽt omnia in glorificatiõe sanctoꝝ: sm illud Apoc. xxi. Et dixit q sedebat in throno: ecce noua facio oia. Completio ḡ diuinoꝝ opeꝝ nõ dz attribui septime diei.

¶ Sed contra est qõ dicit gene. ij. Compleuit deus die septimo opus suũ qõ fecerat.

¶ Rñdeo dõm: q duplex est rei pfectio. prima ⁊ scõa. Prima qdem pfectio est sm q res in sua suba est pfecta. Que qdem pfectio est forma totius: q̃ ex integritate ptiũ cõsurgit. Perfectio aũt scõa est finis. Finis aũt vel est opatio: sicut finis cythariste ẽ cytharizare: vel ẽ aliqd ad qõ ꝓ opationeꝫ puenit: sicut finis edificatoris est dom⁹: quã edificãdo facit. Prima aũt pfectio est cã secunde: q3 forma est principiũ opationis. Ultima aũt pfectio que est finis totius vniuersi est pfecta beatitudo sanctoꝝ que erit in vltima consũmatione seculi. Prima aũt pfectio que est in integritate vniuersi fuit in prima rerum institutione. Et hec deputat septimo diei. ¶ Ad primuꝫ ergo dicẽdum q: sicut dcm̃ est[c]: pfectio prima est cã secunde. Ad beatitudinez aũt consequẽdaꝫ duo requirunt̃: natura ⁊ gra. Ipsa ergo beatitudinis pfectio erit in fine mundi: vt dcm̃ est[c]. Sed ista consũmatio o

precessit cãliter: q̃ntuꝫ ad nãm qdẽ in prima rerũ institutione: q̃tũ ad graz ꝯo in icarnatõe xpi: q3 gra ⁊ vitas ꝑ Jesuꝫ xpm fcã est: vt dr Jo. i. Sic igit in septia die fuit ꝓsũmatio nãe: in icarnatione xpi ꝓsũmatio gre. in fine mũdi ꝓsũmatio glie. ¶ Ad scõm dõm: q septia die ds aliqd opat⁹ est: nõ nouã creaturã ꝓdẽdo: ẽ creaturã administrãdo: ⁊ ad ꝓpriã opõnez eã mouẽdo: q̃ qõ iã aliq̃lr ptinet ad ichoationẽ q̃dã scõe pfectionis. Et iõ ꝓsũmatio opeꝝ ꝑm nr̃am trãslationẽ attribuit diei septime. Sz ꝑm aliã trãslationẽ attribuit diei sexte. Et vtrũq3 põt stare: q3 ꝓsũmatio que est ꝑm itegritatẽ ptiuꝫ vniuersi cõpetit sexte diei. ꝓsũmatio q̃ est ꝑm opõnem ptiũ cõpetit septime. Vel põt dici q i motu ꝓtinuo q̃ndiu aliqd põt moueri vlteri⁹: nõ dr motus pfectus añ qetem. Quies enī demonstrat motũ ꝓsũmatũ. Deus aũt poterat plures creaturas facere ꝑter illas q̃s fecerat sex dieb⁹. Unde hoc ipso q cessauit nouas creaturas cõdere in septima die: dr opus suuꝫ consũmasse. ¶ Ad tertium dõm: q nihil postmodũ a deo factum est totalr nouuꝫ: q̃n aliqualiter in operibus sex dierum ꝑcesserit. Quedaꝫ enim ꝑtriterunt mãliter: sicut q deus de costa ade formauit mulierẽ. Quedã ꝯo ꝑtriterunt in operibus sex dieruꝫ: non solũ mãliter: sed etiã causaliter. Sicut idiuidua que nunc generant̃ precesserunt in primis idiuiduis suarum spẽrum. Spẽs etiam noue: si que apparẽt: ꝑtriterunt in qbusdaꝫ acq̃sitis virtutibus. Sicut ⁊ aialia ex putrefactione generata ꝓducunt̃ ex virtutibus stellaꝝ ⁊ elemẽtoꝝ: quã a principio acceperũt etiam si noue spẽs talium aialiuꝫ ꝓducant̃. Aialia etiã quedã ꝑm nouaꝫ spẽm aliquãdo oriunt̃ ex cõmixtione aialiũ diuersoꝝ ꝑm spẽm: sicẽ cuꝫ ex asino ⁊ equa gnãt mulus. Et hec ẽt precesserũt causaliter in opib⁹ sex dieꝝ. Quedã ꝯo precesserũt ꝑm silitudinẽ: sicẽ aie q̃ nũc creant̃[c]. Et silr incarnationis opus. Q3 vt dr phil. ij. filius dei est i silitudinẽ hoiuꝫ fact⁹. Gloria etiaꝫ spũalis ꝑm silitudinez precessit in angelis. corporalis ꝯo in celo precipue empyreo[c]. Unde dr eccle. i. Nihil sub sole nouũ. Jã enim precessit in seculis que fuerunt añ nos.

454 582 a 339

¶ Questio. LXXIII. Articulus. I.

t Itulus clarus.

¶ In corpe vna cõclusio respõsiua. Prima perfectio vniuersi cõgrue septime diei ascribit. vltima aũt cõsumatione seculi declarant̃ ꝑ termini in cõi distinguẽdo duplicẽ pfectionem ꝑmã ⁊ scõaꝫ: ⁊ hãc dupliꝝ ordinãdo eas. Probat deinde: ⁊ quo ad scõaꝫ ptem: q3 illa est beatitudo sanctoꝝ pfecta: ⁊ quo ad ꝑmam: q3 cõsistit in integritate vniuersi.

¶ Utr ds septia die requeuit ab oi ope suo. II.

357 AB scõm sic ꝓcedit. Uidet q de⁹ septima die non requeuit ab oi suo ope. Dicit enim Jo. v. Pr̃ meus vq3 mõ operat: ⁊ ego operoꝝ. Nõ ḡ septima die requeuit ab oi ope. ¶ Preterea. Reges motui opponit vl labori q iterdũ causat ex motu. Sz deus imobilr ⁊ absq3 laboze sua opera ꝓduxit. Nõ ergo dõm est septima die a suo ope requeuisse. ¶ Si dicat q de⁹ requeuit die septia: q3 fecit boiez regescere. ℞. Reges ꝯponit eius operationi. Sed qõ dr deus creauit: vel fecit boc vel illud: nõ exponit q ds boiez fec̃ creare aut facere. Ergo nec cõueniẽter exponi põt: vt dicat ds requeuisse: q3 fecit boiez regescere.

¶ Sed contra est qõ dr geñ. ij. Requeuit de⁹ die septimo ab omni opere qõ patrarat.

¶ Rñdeo dõm: q ges ꝓprie opponit motui. ⁊ per ꝓns labori qui ex motu cõsurgit. Quãuis aũt motus ꝓprie acceptus sit corpoꝝ: tñ nomẽ mot⁹ ẽt ad spũalia deriuatur dupliꝝ. Uno mõ ꝑm q ois opatio mot⁹ dr. Sic enī ⁊ diuina bonitas quodãmõ mouetur ⁊ ꝓcedit in res ꝑ q se eis cõicat. vt Dio. dicit ij. cap. de di. no. Alio mõ: desiderium in aliud tendẽs qdam motus dicitur. Uñ ⁊ reges dupliꝝ accipitur. Uno mõ ꝓ cessatione ab opib⁹. Alio mõ ꝓ ipletiõe desiderij. Et vtroq3 mõ dr deus requeuisse die septima. Primo qdẽ: q3 die septia cessauit nouas creaturas ꝓdere. Nihil enī postea fecit qõ nõ aliquo mõ ꝑcesserit in primis opib⁹: vt dcm̃ est[c]. Alio mõ ꝑm q reb⁹ ꝓditis ipse nõ indigebat. ẽ ẽ 356 ẽ ꝑ seipso fruẽdo btũs est. Uñ post cõditionem oiuꝝ operuꝝ nõ dr q in suis operibus requeuit q̃si eis ad suã beatitudinẽ indigẽs: sed ab eis requeuit vtiq3 in seipso: q3 sufficit sibi ⁊ implet desiderium suum. Et q̃uis ab eterno in seipso requeuerit: tñ q post opa condita in seipso requeuit hoc ptinet ad septimum diẽ. Et hoc est ab opibus regescere. vt Aug. dicit sup geñ. ad lit.

¶ Ad primũ ḡ dõm: q deus vsq3 mõ opatur cõseruãdo: ⁊ administrãdo creaturã ꝓdiam: nõ aũt nouaꝫ creaturã ꝓdẽdo. ¶ Ad scõz dõz: q reges nõ opponit laboꝛi siue motui ꝑ ꝓductioni nouaꝝ rez ⁊ desiderio in aliud tẽdẽti: vt dcm̃ est[c]. ¶ Ad tertiũ dõm: q sicẽ ds in solo se regescit: ⁊ se fruẽdo btũs est: ita ⁊ nos ꝑ solaꝫ dei fruitionẽ bti efficimur. Et sic etiã facit nos a suis ⁊ nr̃is opibus in seipso regescere. Est ḡ cõueniẽs expositio: vt dicat deus requeuisse: q3 nos regescere fac̃. Sz nõ est hec sola ponẽda. Sed alia expositio est principaliꝛ ⁊ prꝛ.

o

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

Jtulus clarus. ¶Articu. II.

t ¶In corpe tria. ṗmo q̃uo reges dupl'r iuenit in spūalibus: sicut ⁊ motus. cui primo opponit. s. ꝑ cessatiōe: ⁊ pro impletione desidery. 2°respōdet vna ꝯclusione bimembri. deus vtroqz mō requeuit 7°die. ⁊ ꝓbat. quo ad ṗmum: qꝛ cessauit a nouis. quo ad scōm: qꝛ i seipso qeuit. 3°excluditur obiectio cōtra hoc scōm: qꝛ. s. nō debet hoc mō magis septima die q̄z al's dici qescere: qꝛ semper hoc modo quieuit: ⁊ nunq̄z habuit motum oppositum. Et hoc excludit: ꝙ satiari se ipso nō absolute s3 post ꝯdita opa attribuit septio diei. Et hoc nō semper ꝯuenit q̄uis nec oppositus motus. Et explicauit hoc scriptura vt ostēderet deū nō egere factis.

Utrū bñdictio ⁊ scificatio debeat diei septie. III.

358 AD tertiuz sic ꝓceditur. Videt ꝙ bñdictio ⁊ scificatio nō debeat diei septime. Tempus eniz aliqd cōsueuit dici bñdictum aut sanctum ꝓpter aliqd bonū qd in illo tpe euenit: aut ꝓpter hoc ꝙ aliqd malū vitat. S3 deo nihil accrescit aut deperit: siue opetur siue ab operādo cesset. Non ergo spālis bñdictio ⁊ sanctificatio debet diei septime. ¶Preterea. Bñdictio a bonitate dr̄. Sed bonum est diffusiuū ⁊ cōicatiuuz sui sm Dio. Ergo magis debuerunt bñdici dies in qbus creaturas ꝓduxit: q̄z ille dies in quo a ꝓducendis creaturis cessauit. ¶Preterea. In singulis creaturis q̄daz bñdictio cōmemorata est dum in singulis opibus dcm̄ est: vidit deus ꝙ esset bonum. Nō oportuit igit ꝙ post omniuz ꝓductionem dies septima bñdiceret.

¶S3 ꝯ ē qd dr̄ geñ. ij. Bñdixit ds diei septio ⁊ scificauit illū qꝛ i illo cessauerat ab oī ope suo.

357 ¶Rñdeo dicēdum: ꝙ sicut supra dcm̄ est: requies dei i die septima: dupl'r accipit. Primo qdem q̄tuz ad hoc ꝙ cessauit a nouis opibus cōdendis: ita tamē ꝙ creaturā cōditaz ꝯseruat ⁊ administrat. Alio mō sm ꝙ post opa reqeuit in seipso. Quātuz ergo ad primū competit se-
d ptime diei bñdictio: qꝛ sicut supra dcm̄ est. bñ-
355 dictio ad mltiplicationē ptinet. Vñ dcm̄ ē creaturi q̄s bñdixit. crescite ⁊ mltiplicamini. Multiplicatio āt rex fit ꝑ admistratiōez creature: s3 quā ex silib' silia gñant. Q̄tū vo ad scd3 ꝯpetit septime diei scificatio. Maxie. n. scificatio cuiuslibz attēdit in h ꝙ in deo reqescit. Vñ ⁊ res deo dedicate scē dñr. ¶Ad primū g dd3: ꝙ nō ꝑp h dies septim' scificat: qꝛ deo possit aliqd accrescere vl' decrescē: h qꝛ creaturis aliqd accrescit ꝑ mltiplicationē ⁊ qetē i dō. ¶Ad scd3 dd3: ꝙ i primis sex dieb' ꝓducte sūt res in suis primis cāis. S3 postea ex illis primis cāis res mltipiicant ⁊ ꝯseruant: qd ēt ad bonitatē diuinaz ptinet. Cuius ēt pfectio i hoc maxime ostēditur: ꝙ in ipsa sola ⁊ ipse reqescit: ⁊ nos reqescere possumus ea fruentes. ¶Ad tertiū dōm ꝙ bonuz qd in singulis diebus cōmemorat ptinet ad primā nāe institutionē: bñdictio autez diei septime ptinet ad nāe ꝓpagationem.

Jtulus clarus. ¶Articu. III.

t ¶In corpe duo. ṗ enūerat duo in die 7°. 2°rñdet q̄sito affirmatiue. Bñdictio debet die septimo. ꝓbat: qꝛ in eo icboat administratio: ⁊ reqes in deo post opa: vtriqz aūt debet bñdictio: ⁊ sanctificatio. ṗmuz ṗmo. ⁊ scōm scdo vt pz.

¶De oibus septē dieb' in cōi. Qō. LXXIIII.

DEinde querit de oibus septē diebus i cōmuni. ¶Et querunt tria. Primo: de sufficiētia horuz dierum. Scdo: vtruz sint vnus dies vel plures. Tertio: de qbusdam modis loquēdi quibus scriptura vtit enarrando opa sex dierum.

¶Utrū sufficiēter isti dies enumerent. Arti. I.

AD primum sic ꝓcedit. Videt ꝙ suffi 359 cienter isti dies enumerent. Non minus enim distinguit opus creationis q̄z ab opibus distinctionis ⁊ ornatus q̄z hec duo opa abinuicē. Sed alij dies deputant distinctioni: ⁊ alij ornatui. Ergo etiaz alij dies debent assignari creationi. ¶Preterea. Aer ⁊ ignis sunt nobiliora elementa q̄z terra ⁊ aqua. Sed vnus dies deputat distinctioni aque: ⁊ alius distinctioni terre. Ergo alij dies debent deputari distinctioni ignis ⁊ aeris. ¶Preterea. Nō minus distāt volucres ⁊ pisces q̄z volucres ⁊ terrestria animalia. Hō etiam plus distat ab alijs animalibus q̄z alia q̄cūqz aialia abinuicem. Sed alius dies deputat ꝓductioni pisciuz maris: ⁊ alius ꝓductioni aialium terre. Ergo ⁊ alius dies deb3 deputari productioni auium celi: ⁊ alius ꝓductioni hoīs.

¶S3 contra videtur ꝙ aliq dies superflue assignentur. Lumen enim ad luminaria se hab3 vt accidens ad subiectum. Simul autē ꝓducitur subiectum cum ꝓprio accidēte. Non ergo alia die debuit ꝓduci lux ⁊ alia luminaria. ¶Preterea. Dies isti deputant prime istitutioni mūdi. S3 in septima die nihil primit' est istitutuz. Ergo septima dies nō d3 alijs cōnumerari.

¶Respondeo dicendum: ꝙ rō distōnis horuz
diex ex premissis pōt eē manifesta. Oportuit 351
enim primo distingui partes mūdi: ⁊ postmo 354 355
dum singulas partes ordinari per hoc ꝙ quasi 356
suis habitatoribus replent. Scōm ergo alios sanctos in creatura corpali tres ptes designantur. Prima que significat nomie celi. Media que significat noie aque. Infima que significa-

351 tur noie terre. Unde ⁊ sm pythagoricos pfectio in tribus ponit: pricipio: medio: ⁊ fine: vt dr̄ in. i. de celo. Prima ergo ps distinguit prima die: ⁊ ornat quarta. Media distinguit secūda die ⁊ ornat qnta. Infima distinguit tertia die ⁊ ornat sexta. Augu. vo cōuenit quidē cum eis in vltimis tribus diebus: differt autez in tribus primis. Qꝛ sm eum in primo die format creatura spūalis: in duobus alijs creatura corporalis: ita ꝙ in secūdo corpa superiora: in tertio corpa inferiora. Et sic pfectio diuinoruz operum: rñdet pfectioni senarij numeri qui cōsurgit ex suis ptibus aliquotis ꝯiunctis: que q̄dem partes sunt vnum duo tria. Una eni dies deputatur formatiōi creature spūalis: due formationi creature corporalis: ⁊ tres ornatui. ¶Ad primū ergo dicēdum: ꝙ sm Aug. opus creationis ptinet ad ꝓductionem materie informis ⁊ nature spūalis informis. Que qdez duo sunt extra tempus: vt ipse dicit in. xij. cōfes. Et ideo creatio vtriusqz ponit ante omnem diez. Sed sm alios sanctos potest dici ꝙ opus distinctionis ⁊ ornatus attēditur sm aliquā mutationem creature que tempore mensuratur.

351 Opus autē creationis consistit in sola diuina actione in instāti rerum substantiam producētis. Et ideo quodlibet opus distinctionis ⁊ ornatus dicit factum in die: creatio autem dicit facta in principio: quod sonat aliqd idiuisibile. ¶Ad scōm dicēdum: ꝙ ignis ⁊ aer qꝛ non distinguunt a vulgo iter ptes mundi nō sunt expresse nominata a Moyse. Sed computant cum medio. s. aqua maxime q̄tum ad inferiorem aeris partem. Quātum vero ad superio-
c rem computantur cum celo: vt Augu. dicit.
354 ¶Ad tertium dicēdum: ꝙ productio animalium recitat sm ꝙ sunt in ornatuz partiuz mundi. Et ideo dies productionis animalium distinguuntur vel vniuntur sm hanc conuenientiam vel differentiam qua conueniunt vel differunt in ornando aliquā partez mundi. ¶Ad quartum dicendum: ꝙ prima die facta est natura lucis in aliquo subiecto. Sed quarto die facta sunt luminaria: non quia eorum substantia sit de nouo producta: sed quia sunt aliquo modo formata: quo prius non erant: vt supra
a dictum est. ¶Ad quintum dicendum: ꝙ se-
351 ptime diei sm Augu. deputatur aliquid post
352 c omnia que sex diebus attribuuntur. s. ꝙ deus a suis operib' in seipso requiescit. Et ideo oportuit post sex dies fieri mentionem de septimo. Scōm vero alios potest dici ꝙ in septimo die mundus habuit quēdaz nouum statum: vt. s. ei nihil adderetur de nouo. Et ideo post sex dies ponit septim' deputata cessationi ab ope.

¶Questio. LXXIIII. Articulus. I.

Jtulus clarus.

t ¶In corpe tria. ṗmo respondet quesito in cōi. 2°. in spāli sm alios. 3° sm Aug. Cōclusio affirmatiua. sex dies sufficiēter numerantur. cōclusio probatur: qꝛ in eis oportuit opus distinctionis ⁊ ornatus partium mundi fieri: sm alios tres corporee partes sunt mundi: singule duobus diebus. altero distinctio. altero ornatu egent. ergo sex sm Augu. Creatura spūalis admiscetur ⁊ ꝯsumatur ṗmo die. 2°. corporalis superior. 3°. inferior: in reliqs cōuenitur.

¶Utrū oēs isti dies sint vnus dies. Articu. II.

AD secundum sic proceditur. Videt 360 ꝙ omnes isti dies sint vnus dies. Dicitur enim gene. ij. Iste sunt generationes celi ⁊ terre: quādo create sunt in die quo fecit dominus celum ⁊ terrā ⁊ omne virgultuz agri anteq̄z oriret in terra. Unus ergo dies in quo fecit deus celum ⁊ terram ⁊ omne virgultum agri. Sed celum ⁊ terraz fecit in prima die vel potius ante omnem diez. virgultum autez agri tertia die. Ergo vnus est primus dies ⁊ tertius: ⁊ pari ratione omnes alij. ¶Preterea. Eccle. xviij. dicitur. Qui viuit in eternum creauit omnia simul. Sed hoc nō esset si dies horuz operum essent plures: qꝛ plures dies non sunt simul. Ergo nō sunt plures dies sed vnus tātuz. ¶Preterea. Die septimo cessauit deus a nouis operibus condendis. Si ergo septima dies est alia ab alijs diebus: sequitur ꝙ illaz diez nō fecerit. Quod est inconueniens. ¶Preterea. Totum opus qd vni diei ascribitur in instanti perficit: cuz in singulis operibus dicatur. dixit: ⁊ factum est. Si igitur sequens opus in diez alium reseruasset: sequeretur ꝙ in residua parte illius diei cessasset ab opere. Quod esset superfluum. Nō igitur est alius dies sequentis operis a die operis precedentis.

¶Sed contra est quod geñ. i. dicitur. Factum est vespere ⁊ mane dies secundus ⁊ dies tertius: ⁊ sic de alijs. Secūduz autem ⁊ tertium dici nō potest vbi est vnuz tātuz. Ergo nō fuit vnus dies tm̄.

¶Respōdeo dd3: ꝙ in hac qōne Aug. ab alijs expositoribus dissentit. Aug. enim vult. ij. sup geñ. ad lit. ⁊. ii. de ci. dei. ⁊ ad horosiuz: ꝙ oēs q dicunt: septem dies sunt vnus dies: septempl'r rebus ṗsentatus. Alij vo expositores sentiunt ꝙ fuerunt septem dies diuersi ⁊ nō vnus tm̄. He autez due opiniones si referant ad ex-

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

positionem lre geñ.magnam diuersitatem habent. Nam sm Aug. per diem intelligitur cognitio mētis angelice:vt sic primus dies sit cognitio primi diuini operis:secūdus dies cognitio secundi opis:τ sic de alijs. Et dr vnūqđqз opus esse factum in aliqua die:q2 nihil deus produxit in rerum natura quod nō impresserit mē
284 ti angelice. Que qdem multa simul potest cognoscere:pcipue in verbo:in quo omnis angelorum cognitio perficitur τ terminatur. Et sic distinguit dies sm naturalem ordinem rerum cognitarum:nō sm successionem cognitionis: aut sm sucessionem pductionis rerum. Cognitio autem angelica pprie τ vere dies nominari potest:cum lux que est causa diei pprie in spi
341 ritualibus sm Augu. iueniatur. Scđm vero
344 alios p istos dies τ successio dieruз temporalium ostēdit:τ successio productionis rerum. Sed si iste due opiniones referant ad moduз pductionis rerum:non inuenit magna differētia. Et hoc pпter duo in qbus exponendo di
337 uersificat Aug.ab alijs: vt ex supra dictis pз.
349 Primo qdem: q2 Augu. p terram τ aquam prius creatam intelligit mām totalr informeз: Per factionem autem firmamēti:τ cōgregationem aquarum:τ apparitionē aride itelligit impressionem formarum in mām corporaleз. Alij vo sancti p terram τ aquam primo creatas itelligunt ipsa elementa mundi sub pprijs formis existētia. Per sequētia autem opa:aliquam distinctionem in corporibus prius exi
345 stentibus:vt supra dictuз est. Secūdo autem
349 differunt quātum ad pductioneз plātarum τ
344 aialium:que alij ponunt in ope sex dierum esse
a pducta in actu. Augu. vo potentialr tm̄. In
350 hoc ergo q Augu.ponit opa sex dierum eē simul facta sequitur ideз modus pductionis rerum. Nam sm vtrosqз in prima rerum pdu
τ e ctione mā erat sub formis subalibus elemen
337 torum:τ sm vtrosqз in prima reꝝ institutione
349 non fuerunt aialia τ plāte in actu. Sed rema
350
355 net differētia quātum ad quatuor. Quia scđз alios sanctos post productionem creature fuit aliquod tēpus in quo nō erat lux. Item in quo nō erat firmamētum formatum. Item in quo nō erat terra discoopta aqs. Et in quo nō erāt formata celi luminaria:qđ est quartum. Que
349 nō opз ponere scđm expōnem Augu. Vt igit neutri snie preiudicet:vtriusqз rōnibus respōdendum est. Ad primum ergo dđum: q in die in quo creauit deus celum τ terram creauit ēt omne virgultum agri nō in actu: sed anteq̃ orirẽt sup terram.i.potentialr:qđ Augu. ascribit tertie diei.alij vo prime rerum institutioni. Ad secundum dicēdum:q deus creauit omnia simul quātum ad rerum substātiam quodāmō informeз. Sed quātum ad formationem que facta est p distinctioneз τ ornatuз nō simul. Vñ signāter vtitur vbo creationis. Ad tertium dđm:q in die septimo cessauit deus a nouis opibus condēdis:nō autē ppagādis qbusdam alijs. Ad quā ppagationem ptinet q post primum diem alij succedūt. Ad quartuз dđз:q nō ē ex in potētia dei q̄si indigē tis tpe ad opandū q oia non sunt simul distincta τ ornata: sed vt ordo seruaretur in rerum institutione. Et ideo oportuit vt diuersis statibus mundi diuersi dies deseruirent. Semper autem p sequens opus nouus pfectionis status mundo est additus. Ad qntum dđm:q sm Augu.ille ordo dieꝝ referendus est ad nālem ordinem opeꝝ:qui diebus attribuitur.

Articulus. II.

t Itulus clarus. In corpe quatuor. Primo diuersitatem opionum Aug.τ alioꝝ.s.q2 ille vnū multiplr psentatuз.isti multos. Secūdo diuersitatem opionum ad lram genesis.vbi ex Augu.quinqз. Primo dies est cognitio in mente angelica:q2 lux pprie in angelo. Secūdo dies pmus:cognitio illa respectu pmi operis.scđs respectu scđi.tertius tertij τc. Tertio:fieri in die:q2 oia prefiunt in mēte angelica. Quarto vnitas diei: q2 omnia simul in verbo. Quinto distinctio eorum non successu cognitionis aut productionis sed ordine nature iter res cognitas:τ dei opera. Ex alijs vo successio τ tēporalium dierum τ pductionis rerum. 3° diuersitatē opinionum ad moduз pductionis reꝝ:vbi duo dicit.s.q est drīa.τ q nō magna. Et qdem q nō magna:tum ex opere formationis seu distinctionis q2 conueniūt:dum ponunt elemēta pmo pducta. Tum ex ope ornatus:q2 cōueniūt: q pmo vtualr deide actualr pducta sunt animātia τ plāte. Qr vo differētia restat:in quatuor manifestat. pmo q2 post pmam pductionem fuit tēpus sine luce. 2° sine firmamēto formato. 3° sine apparitione terre. 4° sine formatione luminariuз: iuxta pmos quatuor dies. Quarto respondet quesito dicēs:neutri preiudicandum esse.

Nota q S.Tho.drīam iter Augustinuз τ alios nō posuit nisi in quatuor pmis dieb9 τ nō in qnto τ sexto.q2 vt ex cōuenietia appet vtriqз ꝯueniūt in hoc q vegetabilia τ aialia fuerūt ordine tpis facta in actu post potētiā institutionē reꝝ:q̄uis applicādo ad lraз gene.illi dicāt q 3° qnto τ sexto die. Augustinus nō.sed quū in pncipio temporis hec virtualiter fecerit.post actu facta sunt. pmā

Vtruз scriptura vtat ꝯuenietibus verbis ad exprimendum opa sex dieꝝ. Articulus. III.

Ad tertium sic pcedit. Videtur q scri 361
ptura non vtat cōuenientibus verbis ad exprimenduз opa sex dieꝝ. Sicut eniз lux τ firmamentum τ h9 opera per dei verbum sunt facta:ita celuз τ terra:q2 omnia p ipm facta sunt:vt dr Jo.i.cap. Ergo in creatione celi τ terre debuit fieri mentio de verbo dei sicut in alijs opibus. Preterea. Aqua est creata a deo:que tñ creata nō cōmemorat. Insufficienter ergo reꝝ creatio describit. Preterea. Sicut dr geñ.i. vidit de9 cuncta que fecerat:τ erāt valde bona. In singulis ergo opibus debuit dici.vidit deus q eēt bonū. Incōuenienter ergo ptermittit in ope creationis:τ in ope secūde diei. Preterea. Spiritus dei est deus. Deo aūt nō cōpetit ferri nec situm habere. Incōueniēter ergo dicit q spūs dei ferebat sup aquas. Preterea. Nullus facit qđ iam fcm̄ est. Incōueniēter ergo postq̃ dcm̄ est.dixit deus fiat firmamētum τ fcm̄ est ita:subdit:τ fecit deus firmamētuз. Et silr in alijs opib9. Preterea. Vespere τ mane nō sufficienter diuidūt diem cum sint plures ptes diei. Ergo incōuenienter dr:q fcm̄ est vespere τ mane dies secūdus vel tertius. Preterea. Secūdo τ tertio nō cōuenienter corrñdet vnū sed primuз. Debuit ergo dici:fcm̄ est vespere τ mane dies primus:vbi dr dies vnus.

Rñdeo dđm ad primū:q sm Aug.psona filij cōmemorat tam in prima reruз creatione q̃ in reruз distinctione τ ornatu:alr tamē τ alr. Distinctio enim τ ornatus ptinet ad reruз formationem. Sicut autem formatio artificiatoruз est p formaз artis que est in mēte artificis: que pōt dici intelligibile verbuз ipsius: ita formatio totius creature est p verbum dei. Et iō in ope distinctionis τ ornatus fit mētio de verbo. In creatione autem cōmemoratur filius vt principium cum dicit.in principio crea.deus: q2 p creationem intelligitur pductio informis materie. Scđum vo alios qui ponunt primo creata elēnta sub pprijs formis: oз aliter dici: Basilius enim dicit:q p hoc q dicit.dixit:dēs: importatur diuinuз impium. Prius aūt oportuit pduci creaturam que obediret:q̃ fieri mētionem de diuino impio. Ad scđm dicēduз q sm Augu.p celum intelligitur spūalis natura informis:p terraз autē mā informis omniū corporum. Et sic nulla creatura est ptermissa. Scđum Basilium vo ponunt celum τ terra tanq̃ duo extrema:vt ex his intelligantur media:precipue quia omnium medioruз motus vel est ad celuз:vt leuium: vel ad terrā vt grauium. Alij vo dicunt: q sub nomine terre cōprehendere solet scriptura omnia quatuor elementa. Vnde in ps.postq̃ dictuз est. laudate dominuз de terra:subditur. Ignis grā.nix glacies. Ad tertiuз dicenduз:q in ope creationis ponitur aliquid corrñdens ei qđ dicitur in ope distinctionis τ ornatus.vidit deus hoc vl illud esse bonuз. Ad cuius euidentiam cōsiderandū est q spiritus sanctus amor est. Duo auteз sunt:vt Augu.dicit primo super geñ.ad lit.ppter que deus amat creaturam suam.scз. vt sit τ vt pmaneat. Vt ergo esset qđ pmaneret:dr q spiritus dei ferebatur sup aquas: sm q p aquā materia informis intellr: sicut amor artificis fertur sup materiā aliquaз vt ex ea formet opus. Vt auteз maneret qđ fecerat dicit: vidit deus q bonuз est. In hoc eniз significat quedaз complacētia dei opificis in re facta:nō q alio mō cognosceret aut placeret ei creatura iaз facta q̃ anteq̃ faceret. Et sic in vtroqз ope creationis τ formationis trinitas personarum insinuatur. In creatione quidem persona patris per deum creantem:persona filij per principiuз in quo creauit,spiritus sancti qui superfertur aquis. In formatione vero persona patris in deo dicente:persona vero filij in verbo quo dicitur:psona spiritus sancti in complacentia: qua vidit deus esse bonum qđ factuз erat. In opere vero secunde diei nō ponitur vidit deus q esset bonum:quia opus distinctionis aquarum tunc incohatur:τ in tertio die pficit. Vñ qđ ponitur in tertia die refertur etiam ad secūdam. Vel quia distinctio: que ponitur secunda die:est de eis que nō sūt manifesta populo. iō hui9 approbatione scriptura nō vtitur. Vel iterum ppter hoc q firmamētuз simplr intelligitur aer nubilosus:qui nō est de ptibus permanentibus in vniuerso:seu de partibus principalibus mundi. Et has tres rationes raby Moyses ponit. Quidam autē assignant rōnē mysticam ex pte numeri:quia binarius ab vnitate recedit. Vnde opus secūde diei nō approbat. Ad quartum dđm:q raby Moyses p spiritum domini intelligit aerē vel ventū: sicut τ Plato intellexit. τ dicit:q dicit spiritus dñi sm q scriptura cōsueuit vbiqз flatum vētoruз deo attribuere. Sed sm sanctos p spirituз domini intelligitur spiritus sanctus qui dicitur superferri aque.i. materie iformi sm Augu.ne facienda opera sua ppter indigentie necessitatem putaretur deus amare. Indigentie enim amor rebus quas diligit subijcit. Cōmode aūt factum est vt prius insinuaret aliqd inchoatū: cui superferri diceret. Nō eniз superfert loco:з p excellente potentia: vt Augu.dicit.i.sup geñ. ad lit. Scđm Basiliuз vo superferebat elmto

+ q2 in illis .4or diebus dicunt facta p successionem aliqua que Augst. ponit actu facta sunt in statu creationis et dies quibus facta dicit refert ad angelorum cognitionem hec sunt lux prima die facta firmamentum 2a discoopertio terre 3a luminaria 4a circa productionem vero ~~animalium ac piscium quarta die facta~~ herbarum 3a die facta, circa quam opera 5 ar 6 diei nō assignat differentiam

+ iuxta illud quod producit ventos de thesauris suis. hoc autem fa... nit scriptura quia ea 337 rei causa materialis non est adeo manifesta.

aque.i.fouebat ⁊ viuificabat nām aque ad similitudinem galline cubantis: vitalem virtutē bis que fouent inūciens. Habz enim aqua pcipue vitalez vtutem: qz plurima animalia generant in aqua. Et oium aialium semina sunt humida. Vita ēt spūalis datur per aquam baptismi. Unde dī Joan.iij. Nisi qs renatus fuerit ex aqua ⁊ spū. ¶ Ad qntum dom: q scom Augu. per illa tria designat triplex esse rerum. Primo qdem esse reruz in verbo: per hoc qđ dixit. fiat. Secūdo esse reruz in mēte angelica: per hoc quod dixit: fcm est. Tertio eē rerum i ppria nā: per hoc quod dixit: fecit. Et qz in primo die describit formatio angelorum: nō fuit necesse vt ibi adderet: fecit. Scom alios vero pōt dici: q in hoc q dicit. dixit deus fiat: importat ipetium dei de faciendo: ꝑ hoc autem qđ dicit: factum est: importat complemētum opis. Oportuit autem vt subderet quomodo fcm fuit: pcipue ppter illos q dixerunt oia visibilia p angelos fcā. Et ideo ad hoc remouenduz subdit q ipse deus fecit. Unde in singulis operibus: postq̄ dī ⁊ factum est: aliqs actus dei subdit: vel fecit: vel distinxit: vel vocauit: vel aliqđ huiꝰ. ¶ Ad sextum dom: q fm Augu. per vespere ⁊ mane itellr vespertina ⁊ matutina cognitio in angelis: de quibus dcm est supra. Vel fm Basilium totum tempus cōsuevit denoiari a pcipaliori parte. ſ.a die: scom q dixit Jacob: dies peregrinationis mee: nulla mentione facta de nocte. Uespe aūt ⁊ mane ponunt vt termini diei: cuius mane est pncipium: sed vespere finis. Vel qz p vespere designat pncipium noctis: per mane pncipium diei. Congruum autez fuit vt vbi cōmemorat prima distinctio rerum: sola pncipia temporis designarent. Preinittit aūt vespere: qz cum a luce dies iceperit: pr⁹ occurrit terminus lucis quod est vespere: q̄z terminus tenebraruz ⁊ noctis: quod est mane. Vel fm chrys. vt designat q dies naturalis non terminat in vespere: sed in mane. ¶ Ad septimum dom: q dī vnus dies in prima diei istitutione ad designādum q vigintiquatuor horarum spacia pertinēt ad vnum diem. Unde p hoc q dī vnus: prefigit mēsura diei nālis. Vel pp hoc: vt signaret diez consūmari p reditum solis ad vnum ⁊ idē punctum. Vel qz completo septēnario dierū redit ad primum diem q est vnus cum octauo. Et bas tres rōnes Basilius assignat.

¶ Articulus. III.

t Itulus clarus.

¶ In corpore respondet dupliciter. Primo scom Augustinum: persona filij exprimitur in omni opere: diuersimode tamen. ſ. vt pncipium ⁊ vt verbum in creatione ⁊ alijs duobus: quia illa ad informitatem: hec ad formationem pertinēt: fm alios vo primo creatur: deinde illuminatur iam facto: per ly dixit. Nota q quuz qō sit de oibus. In corpe qō est ēt rnsio ad primum. S. Tho. rndet de cōibus ad creationē ⁊ alia: inq̄ntuz deū respiciunt. ¶ In rnsionibus vo argumēto ꝛ ad alia verba descendit.

¶ De hoie q ex spūali ⁊ corpali suba cōponit. Et primo q̄tū ad eēntiaz aie. Qō. LXXV.

QUest cōsiderationē creature spūalis ⁊ corporalis: considerāduz est de hoie q ex spūali ⁊ corpali suba componit. Et primo de nā ipsi⁹ hois. Secūdo de eius ꝓductione. Nām autem hois considerare pertinet ad theologum ex pte aie: non autez ex pte corpis: nisi fm habitudinem quā habz corpus ad aiam. Et ideo prima consideratio circa animam versabitur. Et qz fm Dio.ii.ca. angelice Jerar. tria inueniuntur i substātijs spūalibus. ſ. eēntia: vtus: ⁊ operatio. Primo considerabimus ea que ptinent ad eēntiam anie. Scōo ea que ptinēt ad vtutem siue potētias eius. Tertio ea que ptinent ad opationez eius. ¶ Circa ca primū duplex occurrit consideratio. Quaruz prima est de ipsa aia fm se. Scōa de vnione eius ad corpus. ¶ Circa primū queruntur septē. Primo: vtrū aia sit corpus. Secundo: vtrum aia humana sit aliqđ subsistēs. Tertio: vtrum aie bruorum sint subsistētes. Quarto: vtrū aia sit homo: vel magis homo sit aliqđ cōpositum ex aia ⁊ corpe. Quinto: vtrū sit composita ex mā ⁊ forma. Sexto: vtrū anima humana sit icorruptibilis. Septimo: vtrum anima sit eiusdem speciei cum angelo.

¶ Utrū aia sit corpus. Articulus. I.

AD primuz sic ꝓceditur. Videt q aia sit corpus. Aia eni est motor corpis. Non autē est mouens non motum. Tum qz videtur q nihil possit mouere nisi moueat: qz nihil dat alteri qđ nō hz: sic qđ nō est calidū nō calefacit. Tuz qz si aliqđ est mouēs nō motū, cāt motū sempiternū: ⁊ eodē mō se hītez: vt ꝓbat i. viij. phy. Qđ si appet in motu aialis q est ab aia. Ergo aia est mouēs motū. Sz oē mouens motū est corpus. Ergo aia ē corpus. ¶ Preterea. Quis cognitio fit p aliq̄z silitudinē. Nō pōt aūt esse silitudo corpis ad rez icorpoream. Si igr aia nō eēt corpus non posset cognoscere res corpeas. ¶ Preterea. Mouētis ad motū oz esse aliquē ꝓtactū. Cōtactus aūt non est nisi corpoz. Cum igit aia moueat corpus: videtur q aia sit corpus.

362

LXXV.

¶ Questio. LXXV. Articulus. I.

IN titulo ly corpus. sumit vt distinguitur cōtra actū: ita q siue corpus significet subam simplicem: siue compositam nihil refert quo ad ꝓpositū: vtroq̄z enim mō diginguit contra actuz. ⁊ silr siue sumatur p toto siue p pte: mō sumat substātia subiecta p se trine dimēsioni sufficit: bēniz corpis nomine itelligit.

369 iiii ¶ In cōpe tria. primo quid nominis anie. secundo opio antiquorum. tertio respōsio ad quesituz. Quo ad primuz ania significat primū pncipium vite: in bis que apud nos vluunt declarat ex differētia vsitate locutionis inter animata ⁊ inanimata.

35 4si ¶ Aduerte hic q cante in lra dī: q i bis que apud nos viuūt: qz noie anime nō dicimus primum pncipiuz vite absolute: sed illud potiꝰ dicimus deuz: aut quācunqz aliam nām: sed in bis que apud nos viuunt: primum vite pncipium in animā nominamus. Nec ptranseaz illam ꝓpositionem in. qm denotat intraneitatem: vocamꝰ enim animam primum vite pncipium. non extra rem: sed forte celuz vel solem tale pncipium dicimus: sed intus in rebus viuentibus existens.

¶ Quo ad scom: opio antiquorum. aia est aliquod corpus. probat. sola corpora sunt res. ergo corpus aliqđ est pncipium cognitionis ⁊ motus. ergo aia. ꝓbatur hec vltima sequela: qz vita bis operibus manifestatur. ancedens vo ex defectu intellectus.

¶ Quo ad tertiuz ꝯclusio respōsiua ⁊ destructiua opinionis antiquorum est babēs duas partes. Anima nō est corpus sed corporis actus. probat. Non corpus sed alicuius corpis actus est primum viuēdi pncipium. Aia est primum viuēdi pncipium. ergo anima nō est corpus sed corporis actus. Maior primo declarat: q totam vim suaz ponit in ly primum: qz esse pncipium vite 2ᵘᵐ corpi: vt ps de corde: nō tamē ee primū vite pncipiuz: deinde probat ipsa maior: corpus ē pncipiuz vite vel viuēs: nō in eo q corpus. g aliquod corpus ē viuēs seu vite pncipium inq̄ntum tale. g bz q sit viuēs aut vite principium ab actu eius: qđ ē itentuz. Alīs probat: qz aliogn oē corpꝰ viueret. 2ª qz pntia probat: qz quod est actu tale bz boc ab aliquo pncipio qđ est eiꝰ actus. Minor aūt probatur: qz aie nomine nō qōcū, qz vite pncipiū sed primuz trīs itelligimus: qđ manifestat: qz aliogn oculus anime nomine itelligeretur.

¶ Circa illā cōsequētiam esse pncipium vite ꝯuenit corpi i, quātum tale. g p actuz eius. g. nō inq̄ntuz corpus: dubiū occurrit: qz possz gs ificiari q ē sophisma ꝓntl: qm ly tale pōt cōuenire corpi per aliquā corporeitatis dīam. puta igneitatem: ⁊ ꝓiter diceret: g per hāc rōnez nō cōcludit nisi q aia nō est corporeitas simplr cū quo stat q sit corpus tale: vt antiq̄ dicebant: ⁊ q oē tale corpus est pncipium vite.

¶ Ad hoc breuiter dr: q quū hic nō intēdat aliud nisi cōcludere q aia sit actus seu pfectio corpis: nō corpus ipm: idē est iudiciū de corpe aiatō in cōi ⁊ de tali: puta igne: qz si ignis est pn̄ vite: aut g primo rōne corporeitat. i. ptis mālis: aut rōne pncipij quo ꝓstituit in eē tali. Nō primū: qz sic

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

omne in quo illud mãle absq; tali constitutione esset: vi-
ueret. ḡ scõm. ⁊ hoc vocamus aiaz. Sed adhuc restat du-
bitatio. ꝑmo qz si noĩe corpis pars mãlis rei itelligiẽ: nõ
caret vitio articulus iste: nungd mãe vocabulz deficie-
bat⁹. Secũdo qz adhuc nõ babeẽ intentuz: qz diceret gi-
piam: q illud
corpus ꝓnci-
pium vite pri-
mũ est rõne sui
totius: ⁊ nõ bu
ius vel illi⁹ par
tis: sicut oclus
4z6 est ꝓncipiuz vi
sionis nõ rõne
huius vel illi⁹
componentis:
sed rõne totius
resultãtis ex ta
li mixtiõe: ⁊ q
oẽ tale est ꝓnci
pium vite.

¶ Ad ꝑmuz bo
ruz dr̃ q aliud
est circunloqui
4i7 aligd: ⁊ aliud ẽ
vim rõnis ali-
cui⁹ extendi ad
aligd: qz idem
est iudiciuz de
illo: in ꝓposito
S. Tho. noie
5iz corpis itelligit
c non mãm: ⁊ ve
corp⁹ subm tri-
ne dimensioni
363 qcqd sit illud.
Sz rõ que con
cludit de corpe
ꝓcludit eadem
rõne de oi pte
mãli. Usus est
aũt magis cor-
poris noie: qz
vsitatissimum
apd oes ẽ ania-
tũ duo dicer̃. s.
corpus vines: p ꝙ ẽt Arist. hinc incepit tractatuz de aĩa.

Sz si aligd sit qđ ꝓius est co-
gnoscẽs in potẽtia ⁊ postea in
actu: oz q silitudo cogniti non
sit actu in nã cognoscẽtis: ⁊ in
potẽtia tm̃. Sicut color nõ est
actu i pupilla: ⁊ in potẽtia tm̃.
Uñ nõ oz q in nã aie sit silitu-
do rez corpeaz in actu: ⁊ q sit
in potẽtia ad hm̃ silitudies. Sz
qz antiq nãles nesciebãt distin-
guere iter actũ ⁊ potẽtiã: pone
bãt aiaz eẽ corp⁹ ad ꝙ cogno
sceret oia corpa: ⁊ q eẽt cõpo-
sita ex ꝓncipijs oium corpo-
rum⁹. ¶ Ad tertium dm̃: q
est duplex ꝓtactus: q̃titatis ⁊
virtut̃. Primo mõ corpus nõ
tãgit nisi a corpe. Secũdo mõ
corpus põt tangi a re incorpea
que mouet corpus⁹.

¶ Utrũ aĩa humana sit aliquid subsistens. Articulus. II.

AD secũdum sic ꝓcedit. Uidet q aĩa hu-
mana nõ sit aligd sub
sistens. Qđ enim est
subsistẽs dr̃ hoc aligd. Aĩa aũt
nõ est hoc aligd: sed cõpositus
ex aĩa ⁊ corpe. Ergo aĩa nõ est
aligd subsistens. ¶ Preterea.

¶ Articul⁹.

Itulus. subsistens multipl̃r accipi põt. in
ꝓposito tñ sumit̃ vt distinguit̃ ꝺ
inexistere forme mãlis. hec eni existit in mã: ita q nõ su-
stinet suũ eẽ: sz cõstituit̃ in eẽ p mãm i qua sustinet̃. Sub-
sistere ãt dice-
reẽ si ita esset i
mã q nõ depẽ
deret eⁱ⁹ esse a
mã. Et p ꝺ pz
qũo Scot⁹ dfe
cerit circa hũc
terminũ subsi-
stere seu bre eẽ
p se assumptuz
a. S. Tho. vt
bẽs in illi⁹ 4.
distin. 43. q. 2°.
articulo 2°.

¶ In cõpe tria
facit. p. ꝓponit
cõclusionẽ rñsiu
ãã affirmatiue
bñtẽ duas par-
tes. 2°. pbat p.
mã ptez. 3°. ibi.
ipm igit itelle
ctuale. probat
scõaz ptẽ. Con-
clusio. Aĩa hu-
mana est ꝓnci-
piũ incorporeũ
⁊ subsistẽs. vbi
nota primo: q
vnuz quesiuit.
s. an subsistẽs.
⁊ duo rñdet: i
corpea ⁊ subsi-
stẽs: qz mutuo
se iferunt hec: ⁊
ad scõz p. ꝑmũ
mãuducimur a
posteriori. Nota
2°. q incorpo-
reuz sumit̃ hic
nõ soluz vt di-
stinguit̃ cõtra corporeũ. i. extẽsum ad extensionẽ corpis
de ꝓdicamẽto q̃titatis: qm̃ vt infra patebit: apud. S. Th.
multe forme mãles sunt sic incorporee. Sed ẽt vt distin-
guit̃ cõtra corporeũ. i. cõclusum infra corpis pfectiones:
ita q incorporeũ dr̃ p negationẽ nãe seu forme nõ excedẽ
tis corpis facultatẽ. i. educte de potẽtia mãe: quales sunt
oẽs que corpaliter seu cũ cõditionibus mãlibus gnãnt̃.
Nota 3°. q aĩa põt dici incorpea. i. iextẽsa ⁊ supra facultaẽ corpoz duplr. s. in eẽndo ⁊ in operãdo. ⁊ iõ in lra pbat̃
ꝑma ps cõclusionis quo ad vtrũq; eodẽ medio tamẽ.

¶ Quo ad scõm ꝑma pars. s. q ania humana sit incorpea
in eẽndo. pbat̃ sic a priori cognoscitiuũ oium corporum
nullaz hz nãm corpis. Anima humana est huiꝺ. ergo. mi-
nor pz: qz homo p itellectũ põt cognoscere oia corpa. ma-
ior. pbat̃ ex illa maxima. Cognoscitiuũ aliquoz nihil eo-
rum hz in sua nã: que pbat̃: qz vnũ ipediret cognitionez
alioz: qđ declaratur experientia in sensu gustus. Deinde
q sit incorporea in operãdo eadem ꝓbatur rõne: quia si
per corporeum organuz oparetur: nã illius organi impe-

diret oiuz cognitionẽ: ⁊ probat̃ experiẽtia in sensu visus.

¶ Circa hãc partem: nota ꝑmo sensuz rõnis. Cognoscitiuũ aliquoz dupl̃r iuenit̃. in potẽtia eẽntiali: ⁊ in potẽtia accidẽtali. i. in habitu: bñe in nã sua obm dupl̃r. s. ꝼz eẽ nãle: vel ꝼm eẽ intẽtionale. Et rursus l̃y in nã sua dupl̃r: vel in
nã sua inhesiue
vt forme sũt in
mã: vl̃ i nã sua
cõpositiue seu
itrinsece: vt cõ-
ponẽtia sunt i
cõposito: ⁊ vl̃r
ea que actu sũt
itrinseca essen-
tie rei dñr esse
i nã illa: vt aial
in hoĩe vt vege
tatiuũ in itelle
ctiuo ⁊c. In p.
posito directe
intendit̃ de co-
gnoscitiuo i po
tẽtia essentiali:

Manifestum est enim q ho-
mo per intellectuz cognoscere
potest naturas oium corpoz.
Qđ aũt potest cognoscere ali-
quа: opz vt nihil eoz habeat in
sua natura: qz illud quod iesset
ei naturaliter impediret cogni-
tionem aliorum. Sicut vide-
mus q lingua infirmi que in-
fecta est colerico ⁊ amaro hu-
more non potest ꝑcipere aligd
dulce: ⁊ omnia videnti ei ama-

habere actu nãm suam cognitaz: ⁊ tñ nõ ꝓhiberi a cogni-
tiõe aliorum: qz nã sua velut cõis nã est determinabilis per
reliq̃ cognoscibilia ab eo: pp ꝺ ẽt. S. Tho. hic nõ supflue
apposuit illã ꝓpõnẽ: oẽ aũt corpus hz aliquа nãm deter-
minataz: hec eni ꝓpõ cũ rõne nõ põt aptari: nisi subitelli-
gẽdo qđ ipe vi
debat: q. s. ma-
iores assũpte: ñ
bñt veritatẽ ni
si in naturis ꝺ-
ctis ⁊ determi-
natis: q̃les sũt
corpee: q̃. s. de-
terminabiles p
oẽs non sunt: ꝺ
eni itellũ pspecto i maiorib⁹:
rõ nihil vale-
ret: nisi subsu-
meret oẽ corp⁹
eẽ determiate
nãe: subam aũt
⁊ ens ⁊ vl̃r nãs
incorpeam determinabilẽ dicere nãm p oẽs certuz est: ⁊
in suba angelica ⁊ nr̃e aie: ⁊ iõ nõ obstat. Et ꝓpterea Aris.
nõ ꝛclusit itellm nulli⁹ eẽ nãe simplr: ꝺ bui⁹. s. q ꝓlis vo
catus est: isinuãs cõitatẽ sue nãe vt determiet̃ p oẽs. Nec
ꝓpterea seq̃t̃ q subalitas ⁊ hm̃ possint itelligi ab aia p se
ipsam: qz nõ sunt in ipsa aia actu i gñe itelligibili ꝺ mo-
dificata ad nãm aie que est pura potẽtia in tali gñe. Uñ
ex hoc q oẽ intelligibile in ea est determinabile p cetera
hz q nõ ipediat̃ a cognitiõe aliorum. ex ꝺ vo q oẽ tale ẽ vt
in po⁹ in ea: hz q nõ possit actu itellr̃e ꝼm se solam.

¶ Ad tertiũ aũt dr̃: q cogitatiua seipsaz directe nõ cogno-
scit ꝓ rõnez assũptã. Necipsa est ꝼz se actu cogitabilis:
aliogn posset se cogitare absq; motu fcõ a sensu ꝼm actũ.
Sed si ita est maior surgit difficultas: quõ. s. cogitatiua ẽ
nota. ꝼm hãc eniz doctrinã: ipsa nulli exteriori sensui aut
iteriori subiacet: ⁊ nr̃ nec itellectui. ¶ Ad hoc breuiter
dr̃: q quuz dicinõ possit q sit reflexiua sup seipsam: ⁊ par
fit iudiciũ de ꝓpria ⁊ aliena: qz oẽs sunt eiusdez nãe: ⁊ nõ
sit rõnabile aliquã nãm sensibilẽ eẽ que p. ꝓpriã spẽm co
gnosci nõ possit q̃tuz est de se. Uidet mihi q cogitare p.
cipiat̃ a cogitatiua nõ absolute: sed vt cõiungit̃ itellectui
ipsa cogitatiua: quẽadmodũ visus vt iungit̃ sensui cõi p.
cipit suũ videre: ⁊ fantasia vt iungit̃ cogitatiue ꝑcipit suũ
actũ. Cogitatiua ãt in actu ꝑcepta quodãmõ a seipsa tãte
est spũalitatis: ⁊ ita est sufficiẽter cogitata vt possit ꝓpriã
spẽz cũ itellũ agẽte ipzimere in itellm possibilẽ: ⁊ sic ẽ no-
ta ⁊ sensui ⁊ itellectui: ẽt salua ꝓpõne assumpta.

¶ Si autem ꝓpõ itelligat̃ de cognoscitiuo aliquoz qũ-
libet: scito q opz aut nulluz obz hẽre in sua nã: vt in po
tentia cõtingit essentiali: aut qõlibet vt in puro actu: aut
vnuz. s. seipsum determinabile p reliqua: vt in itelligẽtus
pz. hẽre autẽ aliqđ aliud vnũ aut plura est oĩno impole:
qz itus existẽs, pbibet extrancum: qđ nõ solũ sensibili ex-
periẽtia pz: sed rõne cõuincit̃: qz si in cognoscitiuo aliquo
itus est solum aliqđ determinatũ obm: qz obm est deter-
minatuz. ḡ specificat aliquã illius cognoscitiui cognitio-
nez: ita q nõ oẽm: ⁊ qz itus est in nã cognoscitiui. ergo spe
cificat oẽm illius cognitionem: qz ab itrinseco essentiali
nulla opatio põt subterfugere. Et rursus qz determinatũ
est. ergo nõ determinabile per alia obã: ⁊ qz itus. ḡ deter-
minabile per alia: qz ipsa nã cognoscitiui p oia est deter-
minabilis sua obã. vñ si geometria sola aut eius obum:

qz ad ꝓpz quod
nõ se bñt nõ est
nõ poẽ. Sz alter
intelligeret, et
eẽ sit tale coꝛ
pꝰ nõ determi
nate nõ
posset aĩa
alia corpa ni
si intelligere.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico